

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy senátu JUDr. Jaroslava Vlašína a soudců Mgr. Martina Jakuba Bruse a Mgr. Radovana Havelce v právní věci žalobkyně: **SANTAL spol. s r. o.**, se sídlem Jiráskova 738, Třeboň, zastoupena JUDr. Martinem Bohuslavem, advokátem, se sídlem Italská 2581/67, Praha 2, proti žalovanému: **Odvolací finanční ředitelství**, se sídlem Masarykova 427/31, Brno, o přezkoumání rozhodnutí žalovaného ze dne 12. 5. 2020, č. j. 17017/20/5200-11431-711360, o kasační stížnosti žalobkyně proti rozsudku Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 23. 6. 2021, č. j. 61 Af 6/2020 - 87,

t a k t o :

- I. Kasační stížnost **se zamítá.**
- II. Žádnému z účastníků **se nepřiznává** náhrada nákladů řízení o kasační stížnosti.

Odůvodnění:

I.

Vymezení věci

[1] Finanční úřad pro Jihočeský kraj (dále jen „správce daně“) dodatečnými platebními výměry ze dne 19. 7. 2018 (dále jen „platební výměry“) doměřil žalobkyni daň z příjmů právnických osob a penále, a to za zdaňovací období roku 2013 daň vyšší o částku 427 120 Kč a penále ve výši 85 424 Kč a za zdaňovací období roku 2014 daň vyšší o částku 517 750 Kč a penále ve výši 103 550 Kč. Důvodem doměření daně bylo zneužití práva, které správce daně spatřoval v tom, že žalobkyně zaúčtovala do nákladů ovlivňujících základ daně úroky z dluhopisů s nominální hodnotou 1 Kč (dále jen „korunové dluhopisy“ nebo „dluhopisy“), které emitovala ve snaze získat neoprávněnou výhodu, neboť neprokázala ekonomickou racionalitu emise těchto dluhopisů. Odvolání žalobkyně

proti platebním výměrům žalovaný v záhlaví označeným rozhodnutím (dále jen „rozhodnutí žalovaného“) zamítl a platební výměry potvrdil.

[2] Žalobkyně podala proti rozhodnutí žalovaného žalobu ke Krajskému soudu v Českých Budějovicích (dále jen „krajský soud“), který ji v záhlaví specifikovaným rozsudkem zamítl.

[3] V odůvodnění krajský soud uvedl, že zpráva o daňové kontrole srozumitelně popisuje, proč je nutné využít institut zneužití práva, i okolnosti, které k tomuto závěru vedly. Správce daně se zabýval objektivní i subjektivní podmínkou aplikace tohoto institutu. Skutečnost, že odůvodnění rozhodnutí neodpovídá představám žalobkyně, podle krajského soudu nepřezkoumatelnost nezakládá. S námitkou, že při jiném financování obchodní aktivity by úroky z půjček představovaly daňově uznatelné náklady, se žalovaný vypořádal konstatováním, že žalobkyně finanční prostředky získané emisí dluhopisů nepotřebovala a tato emise sloužila pouze k získání daňové výhody. Podle krajského soudu nelze po daňových orgánech požadovat, aby vytvářely hypotetické scénáře, v nichž by jiné způsoby financování generovaly daňově uznatelné náklady; daňové orgány musí vycházet výhradně z toho, jak se posuzované transakce skutečně odehrály. Krajský soud ani neshledal, že by žalovaný nesprávně pracoval s judikaturou.

[4] Krajský soud se neztotožnil s názorem žalobkyně, že v průběhu daňové kontroly „daně z příjmů právnických osob za zdaňovací období roků 2013 a 2014 v plném rozsahu“ nemohl správce daně ověřovat skutečnosti týkající se stanovení daně z příjmů fyzických osob vybírané srážkou podle zvláštní sazby daně (dále jen „srážková daň“) z úrokových příjmů upisovatelů dluhopisů jediného společníka a jednatelů žalobkyně Ing. Jiřího Škopka (dále jen „jednatel“) a jeho manželky J. Š. (dále jen „manželka jednatel“, společně též „upisovatelé“). Správce daně zahájil daňovou kontrolu v nejširším možném rozsahu a s ohledem na své podezření, že se žalobkyně v souvislosti s emisí dluhopisů dopustila zneužití práva, musel zjišťovat faktické okolnosti této emise a jejích důsledků. Přístup žalobkyně požadující striktní oddělení skutečností týkajících se jednotlivých daní by znemožňoval efektivní kontrolu komplexních daňových případů. Motivace upisovatelů k upsání dluhopisů spočívající v nulové srážkové dani z úroků byla podstatnou okolností vedoucí k závěru o zneužití práva, tudíž se bezprostředně dotýkala stanovení daňové povinnosti žalobkyně. Nulová srážková daň z úrokových příjmů přitom podle daňových orgánů svědčí o zneužití práva v podobě vydání posuzovaných dluhopisů.

[5] S odkazem na judikaturu Nejvyššího správního soudu krajský soud konstatoval, že za zneužití práva je nutno považovat situaci, kdy jediným či primárním důvodem posuzovaných transakcí je získání daňové výhody, neboť jinak postrádají ekonomický smysl. Takto vytvořený náklad z podstaty věci nemůže materiálně splňovat podmínky daňové uznatelnosti ve smyslu § 24 zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, (dále jen „zákon o daních z příjmů“). Podle krajského soudu nebylo třeba, aby žalovaný obsáhle zdůvodňoval aplikovatelnost každého jím citovaného soudního rozhodnutí; ostatně žalobkyně ani nspecifikovala, proč by žalovaným citovaná judikatura na posuzovanou věc nemohla dopadat.

[6] Daňové orgány podle krajského soudu dostatečně prokázaly naplnění znaků zneužití práva. Za zásadní krajský soud označil skutečnost, že na emisi dluhopisů se podílely

výhradně spojené osoby, tj. jednatel a jeho manželka, což oslabuje argumentaci žalobkyně, která své počínání zdůvodňuje tržními mechanismy. Připomněl, že jednatel se v roce 2011 rozhodl koncipovat podnikání žalobkyně jako rodinnou společnost, motivace žalobkyně tak musela zahrnovat i úvahu, zda konkrétní kroky neohrozí rodinný charakter podnikání. Z tohoto důvodu pak žalobkyně nenabízela dluhopisy třetím osobám, ačkoli by jí to mohlo přinést nový kapitál. Krajský soud odmítl, že by upsáním dluhopisů třetí osoby získaly vliv nad fungováním žalobkyně. Žalobkyně nevysvětlila, proč jí jednatel poskytl bezúročnou půjčku, má-li podle ní úročení odrážet cenu půjčených peněz a míru rizika. Daňové orgány pak přílehlavě poukázaly na to, že žalobkyně v prosinci 2012 vyplatila jednatele nadstandardní zálohu na mzdu a přeplatek mzdy 14 616 000 Kč, tyto prostředky pak jednatel žalobkyni bezúročně půjčil. Krajský soud podotkl, že valnou hromadu, která o výplatě mimořádných odměn rozhodla, tvoří pouze jednatel; žalobkyně navíc nevysvětlila, proč k výplatě došlo oproti dřívější praxi již v prosinci 2012, nikoli v lednu 2013. Tato skutečnost podle krajského soudu umožnila následnou úhradu emisního kurzu formou zápočtu pohledávek. Vysvětlení významně nižších odměn jednatele v letech 2013 a 2014 označil krajský soud za vágní a nepodložené. Dodal, že snížení odměn bylo kompenzováno úroky z dluhopisů. Žalobkyně smysluplně nevysvětlila, proč dluhopisy emitovala koncem roku 2012, přestože finanční prostředky z půjček od jednatele a jeho manželky s nulovým či nízkým úrokem měla k dispozici až do konce roku 2013. Žalobkyně přesto tyto dluhy nahradila závazky z dluhopisů s úrokovou sazbou 10,9 % ročně po dobu dvaceti let, ačkoli šlo jen o nahrazení krátkodobých závazků dlouhodobými. S načasováním první emise dluhopisů v prosinci 2012 a se zvolenou nominální hodnotou 1 Kč podle krajského soudu souvisí i jejich druhotný daňový efekt, spočívající v nulové výši srážkové daně z úroků z nich plynoucích podle § 36 odst. 3 zákona o daních z příjmů ve znění účinném do 31. 12. 2012, ve spojení s čl. IV bod 2 zákona č. 192/2012 Sb. Veškeré popsané kroky činil jednatel právě za tím účelem, aby na sklonku roku 2012 stihl emisi korunových dluhopisů uskutečnit.

[7] Krajský soud nezpochybnil, že žalobkyně realizovala svůj investiční záměr, avšak ze správního spisu, ani z tvrzení žalobkyně nevyplývá, že by v této souvislosti byla emise dluhopisů (v dané podobě, rozsahu a čase) skutečně potřebná. Žalobkyně nepřesvědčila krajský soud, že by jejím primárním úmyslem bylo zlepšení hospodářského výsledku, ani že by se jednalo o efekt převažující nad získáním daňové výhody. Krajský soud zdůraznil, že žalobkyně se v horizontu 20 let zatížila úroky přes 54 milionů Kč (čistý příjem upisovatelů), což přesahuje celkovou výši investic v letech 2013 až 2016, ačkoli v době emise dluhopisů disponovala dostatečnými finančními prostředky na investiční záměr i na běžné výdaje provozní povahy. Krajský soud přisvědčil daňovým orgánům, že žalobkyně by při racionální a tržními principy limitované úvaze k emisi dluhopisů v prosinci 2012 nepřistoupila, pokud by upisovateli nebyli jednatel a jeho manželka.

[8] Jediné smysluplné vysvětlení podle krajského soudu nabízí daňové orgány, tj. že žalobkyně tímto postupem zamýšlela vytvořit dlouhodobé zatížení vysokými nákladovými úroky, jež hodlala uplatňovat coby daňově uznatelné náklady ve smyslu § 24 zákona o daních z příjmů, a zároveň zajistit nezdaněný příjem v podobě těchto úroků pro jednatele a jeho manželku. Krajský soud uzavřel, že se jednalo o transakce bez reálného ekonomického významu, jejichž převažujícím smyslem bylo vytvoření podmínek pro získání daňové výhody žalobkyně i upisovatelů. Mezi kroky žalobkyně a získáním daňové výhody je podle krajského soudu jednoznačně patrná i příčinná souvislost, neboť

bez nich by k získání daňové výhody nedošlo. Podmínky pro aplikaci institutu zneužití práva tedy byly naplněny. Správce daně proto nemohl nákladové úroky z emitovaných dluhopisů uznat coby náklady ve smyslu § 24 zákona o daních z příjmů.

[9] Ačkoli částka 2 483 500 Kč, získaná při upsání dluhopisů v prosinci 2013 nad rámec zápočtu pohledávky z doposud nevyplaceného úroku z předchozích dluhopisů, skutečně představovala navýšení finančních prostředků žalobkyně, krajský soud sdílel pochybnost daňových orgánů, zda žalobkyně tyto prostředky skutečně potřebovala a zda se nejednalo jen o další zatížení nákladovými úroky s cílem jejich daňového odpočtu. Skutečnost, že žalobkyně obdržela finanční prostředky od jednatelů dne 19. 12. 2013, tj. ještě před podpisem smlouvy o převodu dluhopisů ze dne 21. 12. 2013, podle krajského soudu rovněž nasvědčuje účelovosti celé transakce.

[10] K námitce neprovedení výsledku svědkyně krajský soud uvedl, že podstatou tohoto důkazu je výpověď o skutečnostech, které svědkyně vnímala svými smysly, a slouží tedy ke zjišťování skutkových okolností konkrétní věci. Otázky, k nimž měla navrhaná svědecká výpověď externí účetní žalobkyně směřovat, se týkají v podstatě pouze hodnocení skutečností, které daňové orgány zjistily jinak, respektive na základě podkladů od žalobkyně. Takové hodnocení však navrhané svědkyni nepřisluší. Argument žalobkyně, že svědkyně měla popsat, jak „*vlastními smysly vnímala smysl a důvody emise dluhopisů*“, podle krajského soudu podkopává smysl svědecké výpovědi jako takové. Zdůvodnění neprovedení navrhaného výsledku externí účetní v bodě [115] rozhodnutí žalovaného shledal krajský soud dostatečným.

[11] S odkazem na usnesení rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu (dále jen „rozšířený senát“) ze dne 16. 11. 2016, č. j. 1 Afs 183/2014 - 55, publ. pod č. 3566/2017 Sb. NSS, a další judikaturu krajský soud uvedl, že správce daně v daném případě neměl dostatečné indicie k tomu, aby žalobkyni podle § 145 odst. 2 zákona č. 280/2009 Sb., daňový řád, (dále jen „daňový řád“) vyzval k podání dodatečného daňového tvrzení. Závěr o zneužití práva totiž vycházel z obsáhlého dokazování, které se týkalo konkrétních finančních toků a disponibilních prostředků žalobkyně.

II.

Kasační stížnost, vyjádření žalovaného a další podání účastníků řízení

[12] Proti rozsudku krajského soudu podala žalobkyně (dále jen „stěžovatelka“) kasační stížnost z důvodů uvedených v § 103 odst. 1 písm. a), b) a d) zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, (dále jen „s. ř. s.“).

[13] **Stěžovatelka** namítala, že krajský soud a žalovaný nedostatečně a nesprávně vyhodnotili skutkový stav případu a nesprávně aplikovali tehdy platné právo. Stěžovatelka detailně popsala svou podnikatelskou činnost a podíl jednatelů na jejích výsledcích, vysvětlila svůj investiční záměr (rekonstrukce a dostavba výrobního závodu, modernizace a zefektivnění výrobních procesů, zvýšení počtu zaměstnanců, navázání spolupráce s novými partnery, zvýšení tržního podílu a výzkum a vývoj nových produktů, které zajistí konkurenceschopnost) a jeho financování (emise dluhopisů, úvěr od Komerční banky, dotace z operačního programu Podnikání a inovace).

[14] Nepřezkoumatelnost napadeného rozsudku spatřovala stěžovatelka v tom, že krajský soud nesprávně vyhodnotil žalobní námitku nepřezkoumatelnosti rozhodnutí žalovaného, dále pak v neurčitosti či nedostatečně konkrétním označení právní normy, kterou měla údajně zneužít, ve vnitřně rozporných právních závěrech o ekonomické opodstatněnosti emise dluhopisů a dalších rozhodných skutečnostech (potřeba externího financování investičního záměru, hodnocení propojenosti stěžovatelky s jednatelem), v překročení mezí soudního přezkumu a aktivistickém dotváření rozhodnutí žalovaného krajským soudem (hodnocení mimořádné odměny jednatele) a v překročení rámce daňové kontroly ve snaze prokázat údajné zneužití práva, respektive v aprobování tohoto postupu daňových orgánů.

[15] Krajský soud podle stěžovatelky nesprávně dovodil, že žalovaný prokázal splnění podmínek aplikace institutu zneužití práva, ačkoli neprokázal splnění ani objektivní, ani subjektivní podmínky, natož obou podmínek společně. Žalovaný podle stěžovatelky neprokázal existenci nedovoleného daňového zvýhodnění, a to s ohledem na skutečnost, že institut zneužití práva by se měl použít až jako *ultima ratio*. Není ani jasné, jakou konkrétní normu zákona o daních z příjmů měla stěžovatelka údajně emisí dluhopisů zneužít, názory správce daně, žalovaného a krajského soudu se totiž liší a mnohdy si odporují. Mohlo se jednat o § 24 odst. 1 zákona o daních z příjmů, nebo o § 36 odst. 3 téhož zákona ve spojení s čl. IV bodem 2 zákona č. 192/2012 Sb. Ani u jednoho z těchto ustanovení však daňové orgány ani krajský soud podle stěžovatelky nevyložily jeho smysl a účel, jak vyžaduje judikatura Nejvyššího správního soudu.

[16] K § 24 odst. 1 zákona o daních z příjmů stěžovatelka zdůraznila, že zákon umožňuje odečíst si výdaje proto, aby docházelo k obnovování techniky, hmotného investičního majetku a k rozvoji podnikání. Trvala na tom, že uplatněním nákladových úroků z dluhopisů vydaných k refinancování podnikatelské činnosti jednala v souladu se smyslem a účelem § 24 odst. 1 zákona o daních z příjmů. Možnost uplatnit si nákladový úrok z emise korunových dluhopisů podle stěžovatelky nelze považovat za nedovolenou daňovou výhodu. Konstatovala, že krajský soud nerefletoval skutečnost, že investiční záměr financovala nejen z emise dluhopisů, ale i z jiných zdrojů, přičemž v uplatnění nákladů spojených s jinými zdroji krajský soud neoprávněnou daňovou výhodu neshledal a tento rozdíl neodůvodnil.

[17] Ve vztahu k § 36 odst. 3 zákona o daních z příjmů stěžovatelka uvedla, že získání nedovolené daňové výhody nelze dovodit z prosté skutečnosti, že ke konci roku 2012 vydala korunové dluhopisy. Této možnosti využilo mnoho daňových poplatníků i Ministerstvo financí, které ve stanovisku ze dne 27. 7. 2012 označilo nezdaněné korunové dluhopisy za „legální možnost, která zde existuje již dlouhou dobu“. Podle stěžovatelky Ministerstvo financí podpořilo výklad § 36 odst. 3 zákona o daních z příjmů považující každou emisi korunových dluhopisů spjatou s daňovým zvýhodněním za legální a legitimní jednání. Tuto skutečnost potvrzuje také vyjádření finanční správy zveřejněné na jejím webu dne 6. 3. 2017 a dopis generálního ředitele Generálního finančního ředitelství zveřejněný dne 24. 4. 2017. Podle stěžovatelky je nepřijatelné, že některé korunové dluhopisy jsou v souladu s § 36 odst. 3 zákona o daních z příjmů, zatímco emise korunových dluhopisů stěžovatelkou je zneužitím práva. Právní názor krajského soudu je podle stěžovatelky v rozporu s dřívějším výkladem prezentovaným finanční správou a se zásadou legitimního očekávání (§ 8 odst. 2 daňového řádu). Z legislativního procesu, kterým byla přijata novela § 36 odst. 3 zákona

o daních z příjmů provedená zákonem č. 192/2012 Sb., stěžovatelka dovodila, že úmyslem zákonodárce bylo vytvořit časový prostor 6 měsíců, ve kterém lze emitovat korunové dluhopisy s daňovou úsporou. Podle stěžovatelky krajský soud při hodnocení skutkového stavu nezohlednil skutečnosti, které prokazují racionální a ekonomické důvody emise dluhopisů. Namítala, že propojenost osob emitenta a upisovatele dluhopisů nemůže figurovat jako ústřední důkaz, že emise byla účelovou transakcí, jejímž jediným smyslem je snížení daňové povinnosti. Takovéto zobecnění by rodinné společnosti vylučovalo z možnosti dluhopisového financování od společníků, což je diskriminační. Z oznámení o emisi dluhopisů, uveřejněného v Obchodním věstníku dne 28. 12. 2012, které daňové orgány i krajský soud ignorovaly, podle stěžovatelky plyne, že se pro část emise ve výši 4,5 miliónu Kč nejprve snažila najít investora z řad nespojených osob.

[18] Stěžovatelka konstatovala, že výši mimořádné odměny jednatele vyplacené v roce 2012 daňové orgány nepovažovaly za skutečnost nasvědčující zneužití práva a stěžovatelčino vysvětlení nezpochybňovaly. Rolí krajského soudu bylo přezkoumat zákonnost rozhodnutí o odvolání, nikoli zpochybňovat vysvětlení, která žalovaný nezpochybňoval. Prosté porovnání výše odměny v jednotlivých letech bez zohlednění důvodů navíc nemá žádnou vypovídací hodnotu. Výše mimořádné odměny jednatele byla přímo úměrná míře jeho osobního zapojení do řízení stěžovatelky a do přípravy a realizace investičního záměru, která kulminovala v roce 2012.

[19] Podle stěžovatelky je v menších nebo rodinných firmách běžné, že společníci krátkodobě poskytnou společnosti finanční prostředky na nové projekty bezúročně nebo s nízkým úrokem. Jednatel neměl povinnost poskytnout stěžovatelce bezúročně desítky miliónů Kč po dobu 20 let, důvod k poskytnutí bezúročné půjčky navíc s emisí dluhopisů nesouvisí, neboť žalovaný ani krajský soud netvrdili, že poskytnutím krátkodobé půjčky došlo ke zneužití práva. Krajský soud ani nevysvětlil, proč by případná půjčka od jednatele měla mít odlišné úrokové parametry od těch, které měla emise dluhopisů, a proč případné prodloužení půjček nepovažoval za umělou transakci, zatímco emise dluhopisů podle něj umělou transakcí byla. Výtka krajského soudu, že stěžovatelka neposkytla smysluplné vysvětlení, proč řešila refinancování původního zadlužení s předstihem, je nepřipadná a nezakládá se na pravdě. Z dokumentů předložených stěžovatelkou plyne, že refinancování těchto krátkodobých půjček bylo potřeba, což nepopírali žalovaný ani krajský soud. Pokud stěžovatelka zvolila z několika variant refinancování tu příznivější, nejedná se o zneužití práva (k tomu odkázala na rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 17. 12. 2007, č. j. 1 Afs 35/2007 - 108). Není ani přípustné, aby žalovaný nebo krajský soud určovali způsob, jak měla stěžovatelka financovat svou podnikatelskou činnost. Polemika žalovaného a krajského soudu stran údajné výhodnosti jiných variant refinancování je podle stěžovatelky pouze v rovině nepodložených tvrzení.

[20] Stěžovatelka dále namítala, že krajský soud účelově posuzoval její finanční situaci až v období po rozhodnutí o emisi dluhopisů; výše zůstatků na bankovních účtech v letech 2013 a 2014 však s tímto rozhodnutím nemá žádnou souvislost. V době, kdy zvažovala své finanční možnosti, měla stěžovatelka na bankovních účtech jen provozní rezervu ve výši cca 3,5 miliónu Kč (říjen 2012) a cca 5,5 miliónu Kč (listopad 2012) a o budoucím vývoji zůstatků na svých účtech nemohla vědět. Krajský soud opomněl, že výrobní společnosti musí na bankovních účtech udržovat dostatečnou rezervu a že vytváření rezerv až v okamžiku potíží je nemyslitelné. Stěžovatelka vynaložila na investice do rekonstrukce

svého výrobního areálu v období do 23. 5. 2013 více než 11 miliónů Kč; v letech 2013 až 2016 v rámci širší realizace investičního záměru vynaložila více než 50 miliónů Kč. Stěžovatelka upozornila na to, že krajský soud ve své argumentaci pracoval s nesprávnou výší celkové investice 50 153 075,46 Kč, ačkoli správně šlo o částku 61 303 252,46 Kč. Dodala, že pokud by si nezajistila dlouhodobé financování investičního záměru, vystavovala by se riziku zmaření účelu dotace s následkem v podobě povinnosti vrátit dotaci a uhradit penále.

[21] Krajský soud i žalovaný podle stěžovatelky uznali potřebu refinancovat původní krátkodobé půjčky, neboť navrhovali prodloužení stávajících půjček od jednatele a jeho manželky nebo emise dluhopisů v roce 2013. Stejně tak potřeba řešit toto refinancování vyplývá z důkazů, které stěžovatelka předložila. Jediným (a dokonce ani hlavním) důvodem emise dluhopisů tak nemohlo být získání daňové výhody. Krajský soud a žalovaný tedy existenci nedovolené daňové výhody neprokázali. Na dani z příjmů právnických osob podle stěžovatelky žádná nedovolená daňová výhoda existovat nemohla, daňová výhoda na srážkové dani pak byla zákonem předvídaná.

[22] Stěžovatelka dále namítala, že krajský soud na její případ aplikoval nepřiléhavou judikaturu správních soudů, a upozornila na to, v čem se rozsudky Krajského soudu v Plzni ze dne 18. 11. 2020, č. j. 77 Af 16/2020 - 50, Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 9. 6. 2021, č. j. 63 Af 1/2020 - 92, Nejvyššího správního soudu ze dne 15. 4. 2021, č. j. 9 Afs 297/2020 - 24, a ze dne 22. 7. 2021, č. j. 9 Afs 302/2020 - 29, skutkově odlišují od jejího případu.

[23] Odmítnutí výsledku externí účetní jako svědkyně bylo podle stěžovatelky nezákonné. Zdůraznila, že neprovedení důkazu je nezbytné řádně odůvodnit a že důvodem nemůže být zájem žalovaného, aby svědecká výpověď nezměnila jeho dosavadní zjištění a závěry o zneužití práva. S odkazem na rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 11. 8. 2011, č. j. 2 Afs 15/2011 - 80, označila stěžovatelka za nepřípustné hodnocení obsahu výpovědi předem, což učinili krajský soud i žalovaný. Zdůraznila, že v žalobě i v daňovém řízení uvedla, ke kterým skutečnostem měla být externí účetní vyslechnuta. Ta podle stěžovatelky znala její plánované kroky v období let 2010 až 2018, mohla popsat, jak v roce 2012 vlastními smysly vnímala okolnosti a důvody emise dluhopisů a finanční situaci stěžovatelky, mohla osvětlit ekonomický smysl a význam emise dluhopisů a přínos investičního záměru. Stěžovatelka uvedla, že rozhodnutí o odmítnutí navrženého výsledku jí bylo doručeno dne 11. 5. 2020 a následující den, aniž by mohla reagovat, vydal žalovaný své rozhodnutí ve věci samé. Tento postup podle stěžovatelky nebyl v souladu s daňovým řádem, respektive byl účelový. Podotkla, že provedení výsledku svědkyně by žalovaný nestihl zrealizovat před uplynutím prekluzivní lhůty, a proto je bez dostatečného zdůvodnění nezákonné odmítl.

[24] Podle stěžovatelky nesplnil správce daně svou povinnost před zahájením daňové kontroly ji vyzvat k dobrovolnému podání dodatečného daňového tvrzení (k tomu odkázala na usnesení rozšířeného senátu č. j. 1 Afs 183/2014 - 55). Nesouhlasila se závěrem krajského soudu, že správce daně neměl k výzvě § 145 daňového řádu dostatek indicií, a proto byl oprávněn penále vyměřit i bez ní. Zdůraznila, že správce daně vyhledávací činností zjistil, že ke konci roku 2012 upsala korunové dluhopisy spojeným osobám. Vzhledem k tomu, že okolnosti emise dluhopisů považovali žalovaný i krajský soud za skutečnosti prokazující

zneužití práva, podle stěžovatelky si správce daně musel být těchto „stěžejních“ okolností vědom již před zahájením daňové kontroly. Nevydáním výzvy podle § 145 daňového řádu správce daně zatížil řízení procesní vadou, která způsobuje nezákonnost penále.

[25] **Žalovaný** ve svém vyjádření označil závěry krajského soudu za správné. Zdůraznil, že jednotlivé okolnosti případu nelze vytrhávat z kontextu, ale je třeba je vnímat ve vzájemných souvislostech. Podle žalovaného se vydání korunových dluhopisů v daném případě jeví jako ne hospodárné, emise postrádala ekonomický smysl a jejím výsledkem bylo pouze dlouhodobé poměrně vysoké zatížení stěžovatelky nákladovými úroky snižujícími základ daně a výnosy upisovatelů nezdaněné srážkovou daní. Podmínky pro daňovou uznatelnost nákladů (úroků z korunových dluhopisů) podle § 24 zákona o daních z příjmů byly podle žalovaného vytvořeny uměle, nastavené podmínky byly v rozporu s účelem zákona (objektivní okolnosti) a hlavním účelem bylo získání daňové výhody zatížením stěžovatelky úrokovými náklady, jež byla umožněna propojeností osob podílejících se na transakci (subjektivní okolnosti). Stěžovatelce se nepodařilo objasnit tvrzení, že dotčené operace byly vedeny skutečnými ekonomickými důvody. Žalovaný konstatoval, že se vypořádal se všemi skutečnostmi stran zneužití práva a v souladu s požadavky judikatury popsal splnění objektivního i subjektivního prvku zneužití práva (zabýval se pozadím celého případu a zkoumal i ekonomickou racionalitu souvisejících operací). Stěžovatelka podle žalovaného neprokázala, že prodejem korunových dluhopisů spojeným osobám bylo dosaženo primárního účelu emise, nezískala žádné dodatečné prostředky; tuto transakci řádně neodůvodnila ani vlastním investičním záměrem. Vysvětlil, že získání neoprávněné výhody jednatelům stěžovatelky a jeho manželkou (výnosové úroky z dluhopisů s nulovou srážkovou daní) bylo jen indicií podporující závěr o zneužití práva. Krajský soud podle žalovaného nepřekročil rámec přezkumu, neboť pouze popsal jednotlivé skutečnosti vyplývající ze spisu. Stěžovatelka naopak závěry napadeného rozsudku dezinterpretuje. Odkazy na články na webu finanční správy označil žalovaný za nová tvrzení dosud před soudem neuplatněná. Stěžovatelkou odmítanou judikaturu považoval žalovaný za aplikovatelnou, souhlasil také se závěry krajského soudu stran neprovedení výslechu externí účetní a zákonnosti penále.

[26] V replice **stěžovatelka** opakovaně upozornila na to, že žalovaný nereaguje na její stěžejní námitky. Poukázala na to, že předmětem přezkumu ze strany Nejvyššího správního soudu je napadený rozsudek, nikoli to, co tvrdili žalovaný nebo správce daně. Podotkla, že pokud podle žalovaného nesplnila podmínku „*daňové účinnosti u jí emitovaných dluhopisů*“, nemělo se posuzovat zneužití práva, ale daňová uznatelnost nákladových úroků. Podle stěžovatelky nemají krajský soud ani žalovaný postaveno najisto, zda vůči ní postupují tak, že nesplnila podmínku pro daňovou účinnost nákladových úroků, nebo zda tuto podmínku splnila, ale z důvodu aplikace institutu zneužití práva jí daňový účinek nemá být přiznán. Tato koncepční nesrovnalost způsobuje nepřezkoumatelnost a vnitřní rozpornost napadeného rozsudku. Stěžovatelka uvedla, že údajná výhoda spojená s faktickým nulovým zdaněním výnosů z korunových dluhopisů srážkovou daní mohla plynout maximálně držitelům dluhopisů, nikoli jí samotné. Novelizace zákona o daních z příjmů provedená zákonem č. 364/2019 Sb. navíc s účinností k 1. lednu 2020 tuto výhodu korunovým dluhopisům odebrala. Pokud by byla stěžovatelka motivována k emisi dluhopisů pouze touto výhodou, po jejím zániku by se dluhopisů ihned zbavila a nahradila je jiným druhem dlouhodobého financování – to se však nestalo. Stěžovatelka proto trvala

na tom, že její motivací k emisi dluhopisů byla snaha získat dlouhodobé financování investičního záměru.

[27] Krajský soud ani žalovaný podle stěžovatelky neposuzovali okolnosti případu a důkazy ve vzájemných souvislostech. Jinak by totiž museli dospět k závěru, že je irelevantní, zda stěžovatelka pro financování investičního záměru použila finanční prostředky získané z úvěru nebo z emise dluhopisů. Stěžovatelka zdůraznila, že by se vždy jednalo o finanční prostředky určené k financování její podnikatelské činnosti, jež by byly zatíženy úrokem daňově účinným podle § 24 zákona o daních z příjmů. Odmítla argument žalovaného, že postačí, že bylo identifikováno, že došlo ke zneužití zákona o daních z příjmů jako celku. Z vyjádření žalovaného navíc plyne, že i podle jeho názoru je rozhodné, které konkrétní ustanovení či která konkrétní úprava právního institutu byla zneužita. Stěžovatelka trvala na tom, že žalovaný ani krajský soud neposkytli žádný výklad smyslu a účelu § 24 zákona o daních z příjmů. Krajský soud se sice v odstavci 121 napadeného rozsudku pokusil o aplikaci závěrů rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 15. 10. 2015, č. j. 9 Afs 57/2015 - 120, nehodnotil však konkrétní důvody emise dluhopisů a její ekonomický smysl. Tvrzení žalovaného a krajského soudu stran údajně jediného důvodu emise a její ekonomické nesmyslnosti označila stěžovatelka za tendenční a nepodložená.

[28] Stěžovatelka se též ohradila proti tvrzení žalovaného, že ke zveřejnění emisních podmínek dluhopisů došlo až po jejich prodeji jednateli a jeho manželce. Zdůraznila, že část dluhopisů nebyla v první vlně upsána, a právě tuto část se snažila nabídnout třetím osobám. V tento moment již byly emisní podmínky zveřejněny, aby se s nimi mohl případný zájemce seznámit. Zmíněnou část dluhopisů upsal jednatel až poté, co se dlouhou dobu nedařilo najít jiného zájemce. Dále se stěžovatelka pozastavila nad tím, proč žalovaný a krajský soud věnovali tolik pozornosti datu vydání dluhopisů. Úrok z dluhopisů označila stěžovatelka za úměrný a standardní. Odmítla, že by u investičního úvěru se splatností 2 roky a 20 let byla stejná úroková sazba, a podotkla, že ani po majiteli společnosti nelze spravedlivě požadovat, aby jí půjčoval finanční prostředky zadarmo pouze z titulu vzájemné propojenosti. Dodala, že jí nelze dávat k tíži, že neupisovala dluhopisy pravidelně, ale pouze jednou za účelem financování investičního záměru.

[29] K údajně nestandardně vyplacené odměně jednatele stěžovatelka odkázala odstavec 55 vyjádření žalovaného, podle kterého detailní zjištění stran těchto odměn nebyla předmětem řízení. Podle stěžovatelky je tudíž nepřijatelné, aby byla touto skutečností prokazována existence objektivní podmínky zneužití práva. Dřívější termín výplaty odměny považovala stěžovatelka za marginálii. Žalovaný tak podle stěžovatelky dovedl objektivní podmínku zneužití práva z nerelevantních a navíc standardních, vysvětlitelných okolností.

[30] Stěžovatelka dále poukázala na závěry rozsudku krajského soudu ze dne 12. 10. 2021, č. j. 63 Af 4/2020 - 57, ve kterém krajský soud aplikoval judikaturu Soudního dvora Evropské unie (dále jen „SDEU“), zatímco v napadeném rozsudku tvrdil, že závěry SDEU jsou spíše inspirativní a jeho judikaturu nelze doslovně aplikovat. Zdůraznila, že skutkový stav v jejím případě nenaplnuje znaky zneužití práva, které krajský soud shledal ve zmíněném rozsudku.

[31] V doplnění kasační stížnosti ze dne 11. 1. 2023 **stěžovatelka** reagovala na závěry aktuální judikatury Nejvyššího správního soudu k problematice korunových dluhopisů. V rozsudcích ze dne 16. 8. 2022, č. j. 7 Afs 49/2022 - 26, a ze dne 31. 5. 2022, č. j. 4 Afs 367/2021 - 60, Nejvyšší správní soud podle stěžovatelky poukázal na to, že emise dluhopisů nepřinesla emitentovi v podstatě žádné nové finanční prostředky; u stěžovatelky však tomu bylo jinak. Započtení dluhů stěžovatelky z titulu půjček s kupní cenou dluhopisů představuje refinancování a jedná se o standardní způsob splnění závazku. Stěžovatelka zdůraznila, že bez ohledu na částečnou úhradu ceny dluhopisů zápočtem s půjčkami od jednatele a jeho manželky je podstatné jen to, že získala externí finanční prostředky na financování investičního záměru. Na rozdíl od případů řešených rozsudkem Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 9. 6. 2021, č. j. 52 Af 46/2020 - 98, a rozsudkem Nejvyššího správního soudu č. j. 7 Afs 49/2022 - 26 stěžovatelka prostředky získané emisí dluhopisů potřebovala, neboť jimi doplnila externí zdroje na realizaci svého investičního záměru. I kdyby tato transakce měla přinést stěžovateli nějakou daňovou výhodu, rozhodně by se nejednalo o hlavní ani převažující účel těchto transakcí. Stěžovatelka dále zrekapitulovala sled jednotlivých událostí a trvala na tom, že všechny její kroky byly ekonomicky opodstatněné a ve svém souhrnu vedly k dalšímu rozvoji jejího podnikání, což se projeвило i zvýšením tržeb.

[32] Ve vyjádření ze dne 8. 2. 2023 jednatel **stěžovatelky** uvedl, že stěžovatelka v roce 2012 potřebovala externí zdroje k financování investičního záměru a zvolila (mimo jiné) emisi dluhopisů, tedy způsob, který byl v souladu s tehdy platnými zákony a veřejnými informacemi od Ministerstva financí. Podle jednatele se daňové orgány snaží stěžovatelku zpětně penalizovat za to, že využila možnost danou tehdejší legislativou a vydala dluhopisy s nulovou srážkovou daní při výplatě úroku upisovatelům. Dodal, že správce daně doměřuje daň z příjmů právnických osob i srážkovou daň, tudíž je stěžovatelka postižena dvakrát.

[33] V duplice **žalovaný** zopakoval, že stěžovatelka vydáním dluhopisů *de facto* nové finanční prostředky nezískala, ani je nepotřebovala (v letech 2012 až 2014 měla dostatek prostředků na provozní financování i na investiční náklady). Podle žalovaného musí být v případě zneužití práva postupováno tak, jako kdyby ke spornému úkonu nedošlo. Dodal, že další vedená daňová řízení nejsou předmětem tohoto sporu.

[34] V triplice **stěžovatelka** poukázala na to, že argumentace žalovaného svědčí o záměru daňových orgánů za každou cenu doměřit co největší daň. Namítala, že se žalovaný neřídí jím zdůrazňovanou nutností posuzovat zjištěné skutečnosti v celkovém kontextu, neboť odmítá zohlednit zásadní skutečnosti svědčící o tom, že o zneužití práva jít nemohlo (půjčky od jednatele a jeho manželky nebyly vhodné pro dlouhodobé financování investičního záměru; stěžovatelka záměr úspěšně dokončila; pokud by dluhopisy neemitovala, musela by si obstarat jiný zdroj, jinak by neměla dostatek finančních prostředků k dokončení záměru a došlo by ke zmaření investice). Stěžovatelka musela při volbě financování investičního záměru zvážit délku splatnosti, úrokové zatížení a nutnost zajištění. Pokud by žalovaný tyto aspekty zohlednil, dospěl by podle stěžovatelky k závěru, že transakce byla ekonomicky racionální, což se potvrdilo zlepšením hospodářských výsledků. Pokud daňové orgány shledaly, že úroky z dluhopisů nepředstavují výdaj na dosažení, zajištění a udržení zdanitelných příjmů ve smyslu § 24 odst. 1 zákona o daních z příjmů, lze podle stěžovatelky nastolit stav, jako by k vydání dluhopisů nedošlo, pouze tak, že jí budou uznány náklady ve výši úroků, za které by byla schopna si finanční prostředky opatřit

prostřednictvím úvěru nebo jiného dostupného zdroje financování. V této souvislosti stěžovatelka odkázala na rozsudky Nejvyššího správního soudu ze dne 19. 11. 2018, č. j. 2 Afs 97/2018 - 35, a ze dne 28. 8. 2013, č. j. 2 Afs 18/2013 - 45, z nichž vyplývá povinnost uznat výdaj alespoň v minimální nutně vynaložené výši. Dále stěžovatelka poukázala na odlišnost svého případu od věci řešené rozsudkem Nejvyššího správního soudu ze dne 22. 3. 2023, č. j. 4 Afs 109/2022 - 32.

III.

Posouzení věci Nejvyšším správním soudem

[35] Před vypořádáním jednotlivých kasačních námitek je třeba připomenout, že podle § 104 odst. 4 s. ř. s. „*kasační stížnost není přípustná, opírá-li se jen o jiné důvody, než které jsou uvedeny v § 103, nebo o důvody, které stěžovatel neuplatnil v řízení před soudem, jež rozhodnutí má být přezkoumáno, ač tak učinit mohl*“.

[36] Stěžovatelka v kasační stížnosti nově namítala, že možnosti vydat korunové dluhopisy využilo mnoho daňových poplatníků i Ministerstvo financí, poukázala na jeho stanovisko ze dne 27. 7. 2012, na vyjádření finanční správy zveřejněné na jejím webu dne 6. 3. 2017 a na dopis generálního ředitele Generálního finančního ředitelství zveřejněný dne 24. 4. 2017, a konstatovala, že je nepřijatelné, že některé korunové dluhopisy jsou v souladu s § 36 odst. 3 zákona o daních z příjmů, zatímco emise korunových dluhopisů stěžovatelkou je zneužitím práva. Tyto námítky stěžovatelka neuplatnila v žalobě, ač tak učinit mohla, Nejvyšší správní soud je proto vyhodnotil jako nepřipustné.

[37] Totéž platí pro související námitku stěžovatelky, že právní názor krajského soudu je v rozporu s dřívějším výkladem prezentovaným finanční správou a se zásadou legitimního očekávání (§ 8 odst. 2 daňového řádu). Krajský soud v napadeném rozsudku potvrdil správnost právního názoru žalovaného, že ze strany stěžovatelky došlo ke zneužití práva. Tento právní názor tak nebyl novinkou, na kterou by stěžovatelka nemohla dříve reagovat. Stěžovatelka však v žalobě ani nenaznačila, že by uvedený právní názor obsažený již v rozhodnutí žalovaného byl v rozporu s výkladem prezentovaným finanční správou v dokumentech zmíněných v odstavci [36] tohoto rozsudku nebo v rozporu se zásadou legitimního očekávání. Pokud takový rozpor nově vytýká právnímu názoru krajského soudu, který na závěry žalovaného navazuje, jedná se o nepřipustnou námitku.

[38] Stejně tak je nepřipustná námitka uplatněná poprvé až v triplice. Zde stěžovatelka nově namítala, že nastolit stav, jako by k vydání dluhopisů nedošlo, lze pouze tak, že jí budou uznány náklady ve výši úroků, za které by byla schopna si finanční prostředky opatřit prostřednictvím úvěru nebo jiného dostupného zdroje financování (k tomu odkázala na rozsudky Nejvyššího správního soudu č. j. 2 Afs 97/2018 - 35 a č. j. 2 Afs 18/2013 - 45, z nichž vyplývá povinnost uznat výdaj alespoň v minimální nutně vynaložené výši). Tuto námitku stěžovatelka nepřednesla v žalobě, ač tak učinit mohla, a proto jde rovněž o námitku nepřipustnou.

[39] Nejvyšší správní soud po konstatování včasnosti kasační stížnosti, jakož i splnění ostatních podmínek řízení, přezkoumal napadený rozsudek krajského soudu v rozsahu a z důvodů, které stěžovatelka přípustně uplatnila. Zabýval se přitom i otázkou,

zda napadený rozsudek netrpí vadami, k nimž by byl povinen přihlížet z úřední povinnosti (§ 109 odst. 3 a 4 s. ř. s.). Takové vady neshledal.

[40] Kasační stížnost není důvodná.

[41] Nejvyšší správní soud se nejprve zabýval námitkou nepřezkoumatelnosti napadeného rozsudku, neboť existence takové vady mu zpravidla neumožňuje přezkoumat námitky věcného charakteru. Krajský soud je povinen vypořádat se s obsahem a smyslem žalobní argumentace; nepřezkoumatelnost přitom není projevem nenaplněné subjektivní představy stěžovatelky o tom, jak podrobně by měl být rozsudek odůvodněn, ale objektivní překážkou, která Nejvyššímu správnímu soudu znemožňuje přezkoumat napadený rozsudek (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 28. 2. 2017, č. j. 3 Azs 69/2016 - 24; všechna rozhodnutí tohoto soudu jsou dostupná na www.nssoud.cz). Požadavek náležitého odůvodnění soudních rozhodnutí nelze interpretovat jako požadavek detailní odpovědi na každý jednotlivý argument (srov. rozsudky Nejvyššího správního soudu ze dne 28. 5. 2009, č. j. 9 Afs 70/2008 - 13, ze dne 28. 5. 2009, č. j. 9 Afs 70/2008 - 13, a ze dne 21. 12. 2011, č. j. 4 Ads 58/2011 - 72, nebo usnesení Ústavního soudu ze dne 18. 11. 2011, sp. zn. II. ÚS 2774/09, a ze dne 11. 3. 2010, sp. zn. II. ÚS 609/10).

[42] Nejvyšší správní soud popsané vady v případě napadeného rozsudku neshledal; krajský soud se srozumitelně a přezkoumatelně vypořádal s podstatou všech námitek uplatněných v žalobě a své úvahy řádně odůvodnil. Zabýval se podstatou institutu zákazu zneužití práva, citoval příslušnou judikaturu a tato východiska následně aplikoval na skutkový stav dané věci; vycházel přitom ze zjištění daňových orgánů, která v základních a klíčových obrysech také předstřel. Skutkový stav krajský soud hodnotil zcela jednoznačně a srozumitelně, přesně identifikoval podstatu věci i neoprávněnou daňovou výhodu, jež měla být cílem celého jednání.

[43] Stěžovatelka konkrétně namítala, že krajský soud nesprávně vyhodnotil žalobní námitku nepřezkoumatelnosti rozhodnutí žalovaného, ve kterém žalovaný neurčil, zda mělo dojít ke zneužití § 24 odst. 1 zákona o daních z příjmů nebo § 36 téhož zákona. Této námitce Nejvyšší správní soud nepřisvědčil. Z rozhodnutí žalovaného totiž jednoznačně vyplývá, že zneužití práva žalovaný vztahoval k § 24 odst. 1 zákona o daních z příjmů, jehož podmínky stěžovatelka formálně splnila, jednalo se však o uměle a účelově vytvořenou konstrukci, jejímž hlavním cílem bylo získání daňového zvýhodnění (srov. odstavec 70 rozhodnutí žalovaného). Argumentace žalovaného vztahující se k § 36 zákona o daních z příjmů pak byla toliko vodítkem či jednou z indicíí podporujících závěr, že ke zneužití práva ze strany stěžovatelky došlo. Krajský soud tudíž postupoval správně, pokud rozhodnutí žalovaného z tohoto pohledu shledal přezkoumatelným.

[44] Nepřezkoumatelnost spatřovala stěžovatelka také ve vnitřní rozpornosti napadeného rozsudku a rozhodnutí žalovaného, pokud jde o ekonomickou opodstatněnost emise dluhopisů, potřebnost finančních prostředků touto emisí získaných, hodnocení propojenosti stěžovatelky s jednatelem a hodnocení různých zdrojů financování. Tyto námitky Nejvyšší správní soud neshledal důvodnými, neboť vytrhávají dílčí argumenty krajského soudu a žalovaného z celkového kontextu a zároveň je dezinterpretují. Skutečnost, že podle krajského soudu byly **formálně** splněny podmínky § 24 odst. 1 zákona o daních

z příjmů, není v rozporu s jeho závěrem, že emise dluhopisů nebyla ekonomicky opodstatněná, což je jedním z předpokladů zneužití práva. Nejvyšší správní soud zdůrazňuje, že v tom právě spočívá podstata daného institutu – daňový subjekt formálně splní podmínky pro získání určitého nároku, ale učiní tak pouze formálně, ve snaze získat neoprávněnou výhodu. Nejvyšší správní soud nespatřuje rozpor ani v závěrech krajského soudu, že stěžovatelka finanční prostředky nepotřebovala a že namísto emise dluhopisů v roce 2012 mohla prodloužit splatnost dosavadních půjček od jednatele a jeho manželky. Tyto argumenty se navzájem nepopírají, nýbrž doplňují. Vnitřně rozporné podle názoru Nejvyššího správního soudu není ani hodnocení osobní propojenosti stěžovatelky s jednatelem. Krajský soud řádně vysvětlil, proč v případě emise dluhopisů osobní propojenost hodnotil jako indikátor zneužití práva, nebylo naopak jeho povinností zdůvodňovat, proč v případě prodloužení půjček by osobní propojenost zneužití práva neindikovala. Stejně tak nebyl krajský soud povinen vysvětlovat, proč by v uplatnění nákladů spojených s jinými zdroji neoprávněnou daňovou výhodu neshledal, proč by případná půjčka od jednatele měla mít odlišné úrokové parametry od těch, které měla emise dluhopisů, a proč by případné prodloužení půjček nepovažoval za umělou transakci, zatímco emise dluhopisů podle něj umělou transakcí byla. Nejvyšší správní soud připomíná, že správní orgány i soudy se mají zabývat konkrétními okolnostmi řešeného případu, nikoli vymýšlet a zdůvodňovat možné alternativní skutkové děje. Lze tedy uzavřít, že napadený rozsudek není vnitřně rozporný; totéž platí i pro rozhodnutí žalovaného.

[45] Další důvod nepřezkoumatelnosti napadeného rozsudku spočívá podle stěžovatelky v tom, že daňové orgány ani krajský soud nevyložily smysl a účel § 24 odst. 1 zákona o daních z příjmů, nebo § 36 odst. 3 téhož zákona ve spojení s čl. IV bodem 2 zákona č. 192/2012 Sb. Nejvyšší správní soud k tomu předesílá, že nebylo třeba, aby se krajský soud a žalovaný zabývali smyslem a účelem § 36 odst. 3 zákona o daních z příjmů, neboť – jak již Nejvyšší správní soud uvedl – argumentace vztahující se k § 36 zákona o daních z příjmů byla jen jednou z indicií podporujících závěr o zneužití práva. V souladu s judikaturou Nejvyššího správního soudu (například rozsudek ze dne 26. 4. 2022, č. j. 10 Afs 289/2021 - 42, publ. pod č. 4358/2022 Sb. NSS) postačí vymezení smyslu a účelu § 24 odst. 1 zákona o daních z příjmů. Již správce daně ve zprávě o daňové kontrole, která se podle § 147 odst. 4 daňového řádu považuje za odůvodnění platebního výměru, upozornil na to, že předmětem daně z příjmů podle § 18 odst. 1 zákona o daních z příjmů jsou příjmy z takové činnosti a nakládání s majetkem, které sledují racionální účel, tedy nikoli činnosti samoučelné, jejichž jediným smyslem je snížení daňové povinnosti. Na to navázal žalovaný, který ve svém rozhodnutí uvedl, že získání daňového zvýhodnění je v rozporu s cílem sledovaných ustanovení zákona, pokud není nalezen ekonomický smysl a podstata. Také krajský soud v napadeném rozsudku zdůraznil, že činnost daňového subjektu či jeho nakládání s majetkem nesmí být samoučelné, tedy mít za cíl jen snížení daňové povinnosti; naopak, musí sledovat racionální účel (srov. odstavce 119 a 141 napadeného rozsudku). Podle krajského soudu je nutné zkoumat racionalitu a ekonomickou opodstatněnost právního jednání (srov. odstavec 123 napadeného rozsudku). Nejvyšší správní soud má za to, že daňové orgány i krajský soud takto vyložily smysl a účel § 24 odst. 1 zákona o daních z příjmů spočívající v tom, že od základu daně lze odečíst jen takové výdaje, které byly **racionálně** vynaloženy na dosažení, zajištění a udržení zdanitelných příjmů. Požadavek na racionalitu či ekonomickou opodstatněnost výdaje se přitom prolíná celým odůvodněním napadeného rozsudku. Ani z tohoto pohledu tak Nejvyšší správní soud namítanou nepřezkoumatelnost neshledal.

[46] Stěžovatelka dále namítala nepřezkoumatelnost způsobenou tím, že se krajský soud nevypořádal s některými jejími námitkami. Ani zde Nejvyšší správní soud stěžovatelce nepřisvědčil. Na námitku, zda stěžovatelka dosáhla na srážkové dani daňové výhody, reagoval krajský soud dostatečně tím, že konstatoval výhodu plynoucí nikoli stěžovatelce, ale upisovatelům (jednateli a jeho manželce) z nulové výše srážkové daně z úroků z korunových dluhopisů (srov. odstavec 141 napadeného rozsudku) a upozornil na to, že významné snížení odměn vyplácených jednateli v letech 2013 a 2014 mu bylo do značné míry kompenzováno úroky, které mu plynuly z upsaných dluhopisů (srov. odstavec 132 napadeného rozsudku), což lze podle názoru Nejvyššího správního soudu vnímat jako výhodu na straně stěžovatelky, která mohla vyplácet jednateli nižší odměny. Zároveň není pravdou, že by se krajský soud nevypořádal s její námitkou, že své původní krátkodobé půjčky na financování investičního záměru refinancovala prostředky získanými z dluhopisů a následně investiční záměr financovala prostředky získanými z úvěrů a dotací. Na tuto námitku krajský soud odpověděl právě tím, že stěžovatelka v době emise dluhopisů finanční prostředky pocházející z této emise nepotřebovala.

[47] K námitce stěžovatelky, že krajský soud zatížil napadený rozsudek nepřezkoumatelností, neboť nesprávně aproboval postup správce daně, který v daňové kontrole daně z příjmů právnických osob prováděl dokazování a činil závěry stran srážkové daně, Nejvyšší správní soud konstatuje, že aprobování postupu správce daně je projevem právního názoru krajského soudu a nezakládá nepřezkoumatelnost napadeného rozsudku. Správnost závěrů krajského soudu bude posouzena v další části odůvodnění.

[48] Lze tedy uzavřít, že námitky nepřezkoumatelnosti napadeného rozsudku nejsou důvodné.

[49] Poté se Nejvyšší správní soud zabýval námitkou, že krajský soud překročil meze soudního přezkumu, neboť nepřípustně nahradil správní úvahu svou vlastní a zpochybňoval vysvětlení stěžovatelky, která žalovaný akceptoval (odměna jednatele). Nahrazení správní úvahy vlastní úvahou krajského soudu spatřovala stěžovatelka v tom, že krajský soud údajně v odstavci 104 napadeného rozsudku uvedl, že stěžovatelka měla zneužít § 18 odst. 1 a § 23 odst. 10 zákona o daních z příjmů. Nejvyšší správní soud především konstatuje, že nic takového krajský soud ve zmíněném odstavci neuvedl. V tomto odstavci navíc krajský soud poukazoval na závěry správce daně obsažené ve zprávě o daňové kontrole, tedy rozhodně nenahrazoval správní úvahu svou vlastní. Stěžovatelce lze přisvědčit v tom, že daňové orgány nepochybněly odměnu jednatele, upozorňovaly však na to, že za rok 2012 byla tato odměna podstatně vyšší oproti rokům předcházejícím a následujícím a byla vyplacena v jiném termínu, což zabezpečilo jednateli prostředky, které mohl stěžovatelce půjčit, aby tuto půjčku pak započtl na pohledávku stěžovatelky z titulu upsání dluhopisů. Tyto skutečnosti a jejich nedostatečně věrohodné vysvětlení ze strany stěžovatelky považovaly daňové orgány i krajský soud za indicie nasvědčující zneužití práva. Krajský soud tudíž v případě hodnocení mimořádné odměny jednatele meze soudního přezkumu nepřekročil. Ani tato námitka není důvodná.

[50] Stěžovatelka dále namítala, že odmítnutí výsledku její externí účetní bylo nezákonné. Nejvyšší správní soud souhlasí se stěžovatelkou v tom, že je nepřípustné předem hodnotit neprovedený výslech svědka. Taková situace však v nyní řešené věci nenastala. Jak uvedl Nejvyšší správní soud ve stěžovatelkou zmiňovaném rozsudku ze dne 11. 8. 2011,

č. j. 2 Afs 15/2011 - 80, „*správce daně je sice povinen dbát o úplné zjištění všech rozhodných skutečností, ovšem navržené důkazní prostředky provede, jen pokud jsou potřebné ke zjištění stavu věci. [...] Správce daně je tedy oprávněn posoudit přínos navrženého důkazního prostředku včetně návrhu na výslech svědka. To neznamená, že předem nepřípustně hodnotí možný obsah výpovědi. Na potřebnost výslechu svědka může soudit právě z návrhu daňového subjektu, čeho byla navržená osoba svědkem, na jakém jednání se podílela a k čemu má být konkrétně slyšena*“.

[51] Příslušný důkazní návrh stěžovatelka uplatnila až v průběhu odvolacího řízení ve svém podání ze dne 12. 3. 2020, ve kterém primárně navrhovala výslech svého jednatele a nad rámec toho k prokázání týchž skutečností také výslech externí účetní. Těmito výslechy chtěla stěžovatelka prokázat svou ekonomickou činnost a hospodářskou situaci v rozhodném období, ekonomické opodstatnění mimořádných odměn jednatele, pozitivní dopad činností jednatele, ekonomické opodstatnění krátkodobých zápůjček od jednatele a jeho manželky, ekonomické opodstatnění potřeby refinancovat tyto zápůjčky, ekonomické, administrativní a právní zdůvodnění, proč se stěžovatelka rozhodla pro emisi dluhopisů, komplexní investiční záměr a příčinnou souvislost mezi dluhopisovým financováním, realizací investičního záměru a nárůstem hospodářského výsledku, aktiv, obratu, vlastního kapitálu a počtu zaměstnanců po roce 2012. Krajský soud k tomu správně uvedl, že navrhovaná svědecká výpověď měla v podstatě směřovat k *hodnocení* skutečností, které daňové orgány již zjistily jinak, respektive na základě jiných podkladů předložených stěžovatelkou. Podle krajského soudu daňové orgány dostatečně zmapovaly hospodářskou situaci stěžovatelky před vydáním dluhopisů a po něm, způsob výplaty odměn jednatelem, okolnosti poskytnutí půjček a jejich nahrazení dluhopisy, realizaci investičního záměru i následný hospodářský vývoj stěžovatelky. Nejvyšší správní soud souhlasí s krajským soudem také v tom, že hodnocení důvodnosti jednotlivých kroků navrhované svědkyní nepřislouší a že argumentace stěžovatelky, že externí účetní mohla popsat, jak vlastními smysly vnímala smysl a důvody emise dluhopisů (či finanční situaci stěžovatelky), podkopává smysl svědecké výpovědi jako takové. Svou podstatou totiž nejde o nic jiného než právě o to, jak externí účetní subjektivně hodnotí skutečnosti, které již daňové orgány zjistily. To ovšem smyslem svědecké výpovědi rozhodně není.

[52] Lze tedy uzavřít, že výslech externí účetní byl za dané situace vskutku nadbytečný. Ve shodě s krajským soudem Nejvyšší správní soud konstatuje, že žalovaný zejména v odstavci 115 svého rozhodnutí dostatečně odůvodnil, proč výslech externí účetní pro nadbytečnost neprovedl. Ani žalovaný, ani krajský soud se při vypořádání daného důkazního návrhu nedopustili nepřípustného hodnocení obsahu výpovědi předem, neboť posuzovali toliko možný přínos navrženého důkazního prostředku, který neshledali. Tato kasační námitka tudíž není důvodná.

[53] K souvisejícímu tvrzení stěžovatelky, že důvodem neprovedení důkazu nemůže být zájem žalovaného, aby svědecká výpověď nezměnila jeho dosavadní zjištění a závěry o zneužití práva, Nejvyšší správní soud poznamenává, že nic takového důvodem neprovedení důkazu v nyní řešené věci nebylo. Námitku stěžovatelky, že provedení výslechu svědkyně by žalovaný nestihl zrealizovat před uplynutím prekluzivní lhůty, považuje Nejvyšší správní soud za pouhou spekulaci. Tato námitka navíc není relevantní, neboť žalovaný řádně odůvodnil, proč tento důkazní návrh shledal nadbytečným.

[54] Nejvyšší správní soud nepovažuje za důvodnou ani námitku stěžovatelky o účelovosti a protiprávnosti postupu žalovaného, který jí sdělení o odmítnutí navrženého výsledku doručil pouhý jeden den před vydáním rozhodnutí ve věci samé. Sdělením ze dne 6. 5. 2020 žalovaný stěžovatelce oznámil, že navržené dokazování neprovede pro nadbytečnost. Zasláním tohoto sdělení plnil svou povinnost vyplývající z § 92 odst. 6 věty poslední daňového řádu, podle které „*není-li návrhu [na účast třetí osoby – zde svědka, pozn. NSS] vyhověno, správce daně o tom vyrozumí daňový subjekt s uvedením důvodu*“. Je pravdou, že žalovaný stěžovatelce neposkytl žádnou lhůtu k tomu, aby na toto sdělení mohla reagovat. Nejvyšší správní soud nicméně zdůrazňuje, že stěžovatelka v žalobě ani v kasační stížnosti neuvedla, jak konkrétně chtěla reagovat. Stěžovatelka netvrdila, že hodlala navrhnout nějaké další dokazování a že k tomu nedostala příležitost. Z obsahu žaloby a kasační stížnosti lze dovodit pouze stěžovatelčin nesouhlas se závěrem závěr o nadbytečnosti výsledku externí účetní. Tento závěr žalovaného však Nejvyšší správní soud pokládá za správný a dostatečně odůvodněný. Lze proto uzavřít, že neposkytnutí lhůty k reakci na sdělení o nadbytečnosti navrženého důkazu výsledkem externí účetní je v nyní řešené věci pouhou dílčí vadou postupu žalovaného, která však neměla vliv na zákonnost jeho rozhodnutí.

[55] Poté se Nejvyšší správní soud zabýval námitkou, že správce daně nesplnil svou povinnost podle § 145 odst. 2 daňového řádu stěžovatelku před zahájením daňové kontroly vyzvat k dobrovolnému podání dodatečného daňového tvrzení. Podle usnesení rozšířeného senátu ze dne 16. 11. 2016, č. j. 1 Afs 183/2014 - 55, publ. pod č. 3566/2017 Sb. NSS, platí, že „*dozví-li se správce daně jinak než na základě daňové kontroly (zejména z poznatků při správě jiných daní, z informací od jiných orgánů či soukromých subjektů nebo z vlastní vyhledávací činnosti) o skutečnostech či důkazech nasvědčujících tomu, že by daňovému subjektu měla být určita daň doměřena, je zásadně povinen daňový subjekt o tom zpravit a vyzvat jej podle § 145 odst. 2 věty první [...] daňového řádu k podání dodatečného daňového tvrzení*“.

[56] „*Výzvu k podání dodatečného daňového přiznání však správce daně vydá pouze tehdy, pokud již v této fázi řízení disponuje natolik silnými poznatkami, z nichž lze vytvořit důvodný předpoklad o doměření daně, tedy o nesprávnosti současné poslední známé daně. Pokud má správce daně pouze jisté indicie, z nichž ještě nelze zformulovat dostatečně spolehlivý závěr ohledně toho, zda je poslední známá daň nesprávná, pak namísto vydání výzvy k podání dodatečného daňového přiznání přistoupí k zahájení daňové kontroly, v níž tyto své poznatky prověří*“ (srov. rozsudky Nejvyššího správního soudu ze dne 2. 3. 2016, č. j. 6 Afs 79/2015 - 39, publ. pod č. 3398/2016 Sb. NSS, nebo ze dne 19. 1. 2017, č. j. 9 Afs 46/2016 - 33). Nejvyšší správní soud v nyní řešené věci neshledal žádný důvod k tomu, aby se od těchto závěrů jakkoli odchýlil.

[57] Správce daně sice v případě stěžovatelky vyhledávací činností zjistil, že ke konci roku 2012 upsala korunové dluhopisy spojeným osobám, to však ještě nepředstavuje dostatečně silný poznatek, ze kterého by vyplýval důvodný předpoklad doměření daně. Konkrétní okolnosti emise dluhopisů a další skutečnosti, na jejichž základě učinily daňové orgány závěr o zneužití práva, vyjmenované v odstavci [75] tohoto rozsudku, byly zjištěny a prokázány až v průběhu daňové kontroly. Nejvyšší správní soud proto souhlasí s krajským soudem, že správce daně neměl dostatek indicií k tomu, aby mohl stěžovatelku před zahájením daňové kontroly vyzvat k podání dodatečného daňového tvrzení. Správce daně proto nepochybil, pokud výzvu podle § 145 odst. 2 daňového řádu nevydal. Daňové řízení

tak nebylo zatíženo vadou, která by způsobovala nezákonnost stanovení penále. Tato kasační námitka tudíž není důvodná.

[58] Stěžovatelka dále namítala nesprávnost závěru krajského soudu, že skutečnosti týkající se srážkové daně mohly ovlivnit výši její daňové povinnosti. Namítala, že tento závěr je v rozporu s § 85 odst. 1 a § 87 odst. 1 daňového řádu.

[59] Podle § 85 odst. 1 daňového řádu jsou předmětem daňové kontroly „*daňové povinnosti, tvrzení daňového subjektu nebo jiné okolnosti rozhodné pro správné zjištění a stanovení daně vztahující se k jednomu daňovému řízení*“. Z § 87 odst. 1 věty první daňového řádu vyplývá, že „*daňová kontrola je zahájena prvním úkonem správce daně vůči daňovému subjektu, při kterém je vymezen předmět a rozsah daňové kontroly a při kterém správce daně začne zjišťovat daňové povinnosti nebo prověřovat tvrzení daňového subjektu nebo jiné okolnosti rozhodné pro správné zjištění a stanovení daně*“.

[60] Stěžovatelce nelze přisvědčit v tom, že režim srážkové daně byl mimo předmět daňové kontroly. Skutečnosti týkající se srážkové daně z úrokových příjmů upisovatelů dluhopisů jsou totiž *jinými okolnostmi rozhodnými pro správné zjištění a stanovení daně z příjmů právnických osob stěžovatelky, neboť tyto skutečnosti bezprostředně souvisejí se zneužitím práva (patří mezi indicie nasvědčující zneužití práva)*. Krajský soud tedy správně konstatoval, že k překročení předmětu řízení (daňové kontroly) nedošlo. Nejvyšší správní soud dodává, že správce daně by byl povinen rozšířit rozsah daňové kontroly jen v případě, že by hodlal doměřit také srážkovou daň. Doměření srážkové daně však nebylo předmětem řízení, které vyústilo ve vydání rozhodnutí žalovaného v této věci, a proto je namítané nerozšíření rozsahu daňové kontroly, stejně jako tvrzené (údajné) doměření srážkové daně, zcela irelevantní. Pokud daňové orgány prováděly dokazování a činily závěry týkající se srážkové daně, konaly tak pouze v rámci rozsahu zahájené daňové kontroly daně z příjmů právnických osob a výhradně s cílem řádného zjištění a stanovení daně z příjmů právnických osob. Ani tato námitka proto není důvodná.

[61] Další námitky stěžovatelky se již vztahovaly k samotnému zneužití práva. Nejvyšší správní soud předesílá, že v rozhodném období nebyl zákaz zneužití práva výslovně upraven v tuzemských právních předpisech. Jde o právní princip, který plní funkci „záchranné brzdy“ pro případ, že by právní pravidla při svém doslovném uplatnění vedla k rozporu s materiální spravedlností, neboť by byla využita v rozporu se smyslem a účelem dané právní úpravy (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 15. 10. 2015, č. j. 9 Afs 57/2015 - 120). Zákaz zneužití subjektivních práv slouží „*jako materiální korektiv formálního pojmání práva, prostřednictvím něhož se do právního řádu vnáší hledisko ekvity (spravedlnosti)*“ (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 26. 10. 2016, č. j. 8 Afs 87/2016 - 60).

[62] Na oblast přímých daní, kam patří i nyní řešená daň z příjmů právnických osob, institut zákazu zneužití práva aplikoval Nejvyšší správní soud poprvé v rozsudku ze dne 10. 11. 2005, č. j. 1 Afs 107/2004 - 48, publ. pod č. 869/2006 Sb. NSS. V něm konstatoval, že „*právo musí předkládat svým adresátům racionální vzorce chování, tedy takové vzorce, které slouží k rozumnému uspořádání společenských vztahů. To je příkaz nejen pro zákonodárce, ale i pro adresáty právních norem a orgány, které tyto právní normy autoritativně interpretují a aplikují; smyslu práva jako takového odpovídá pouze takový výklad textu právního předpisu,*

který takové uspořádání vztahů ve společnosti respektuje. Výklad, který by – při existenci několika různých interpretačních alternativ – racionalitu uspořádání společnosti pomíjel, nelze považovat za správný a závěr, k němuž dospívá, potom důsledně vzato nelze považovat ani za existující právo, a to z toho důvodu, že se přiči základnímu smyslu práva. Ostatně odedávna platí, že znát zákony neznamena znát jenom jejich text, ale především pochopit jejich smysl a působení; obdobné platí o právu samém“. V této souvislosti lze poukázat také na usnesení Ústavního soudu ze dne 6. 8. 2008, sp. zn. II. ÚS 2714/07, podle kterého „ačkoliv finanční právo [...] institut zneužití práva explicitně nevymezuje, neznamena to, že by v této oblasti ke zneužívání práva či jeho obcházení docházet nemohlo, resp. že by chování, jež vykazuje znaky zneužití práva, nemohlo být za takové označeno, a z toho vyvozovány adekvátní právní důsledky“.

[63] Pozdější judikatura Nejvyššího správního soudu pak vychází z judikatury SDEU, respektive inspiruje se jejími východisky. V rozsudku ze dne 15. 10. 2015, č. j. 9 Afs 57/2015 - 120, Nejvyšší správní soud vysvětlil, že závěry SDEU jsou spíše inspirativní než přímo závazné, neboť daňová uznatelnost či neuznatelnost úrokových nákladů je otázkou vnitrostátní, nikoli otázkou komunitárního práva. Krajský soud tedy v napadeném rozsudku správně označil judikaturu SDEU za inspirativní. Skutečnost, že v pozdějším rozsudku ze dne 12. 10. 2021, č. j. 63 Af 4/2020 - 57, krajský soud podle stěžovatelky judikaturu SDEU aplikoval, je pro nyní řešenou věc irrelevantní.

[64] Judikatura SDEU zavedla dvoustupňový test pro posouzení existence zneužití komunitárního práva (poprvé se objevil v rozsudku SDEU ze dne 14. 12. 2000 ve věci C-110/99, *Emsland-Stärke*, blíže rozveden byl v rozsudku SDEU ze dne 21. 2. 2006, ve věci C-255/02, *Halifax*). Uvedený test zahrnuje hodnocení splnění objektivního a subjektivního prvku zneužití práva. Objektivní prvek spočívá v tom, že navzdory formálnímu splnění podmínek daných komunitárním právem nebyl naplněn účel dané právní úpravy; subjektivní prvek se hodnotí jako záměr získat výhodu umělým vytvořením podmínek pro její dosažení. Závěry SDEU týkající se nepřímých daní byly následně rozšířeny i na daně přímé. Jedná se například o rozsudky velkého senátu SDEU ze dne 12. 9. 2006 ve věci C-196/04, *Cadbury Schweppes*, či ze dne 12. 3. 2007 ve věci C-524/04, *Thin Cap Group*.

[65] Na judikaturu SDEU navázala řada rozhodnutí Nejvyššího správního soudu, například rozsudek ze dne 23. 8. 2006, č. j. 2 Afs 178/2005 - 64, nebo rozsudek rozšířeného senátu ze dne 16. 10. 2008, č. j. 7 Afs 54/2006 - 155, publ. pod č. 1778/2009 Sb. NSS. Nejvyšší správní soud v těchto rozsudcích zdůraznil, že s ohledem na ochranu legitimního podnikání lze plátcům daně odeprít nárokované právo z titulu zneužití práva pouze tehdy, pokud jeho relevantní hospodářská činnost nemá žádné jiné objektivní vysvětlení než získání nároku vůči správci daně, a přiznání práva by bylo v rozporu se smyslem a účelem příslušných ustanovení. Nejde přitom o zastírání určitého právního jednání jiným (simulací a disimulací), ale o umělé vytvoření podmínek směřujících ke získání daňové výhody. Daňový subjekt nic nezastírá, ale od počátku jedná tak, aby na daňové zvýhodnění dosáhl (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 14. 11. 2019, č. j. 6 Afs 376/2018 - 46).

[66] Vydání korunových dluhopisů není pochopitelně samo o sobě posuzováno jako zneužití práva (tj. všechny emise korunových dluhopisů nejsou automaticky zneužitím práva). O zneužití práva se však v některých konkrétních případech jednat může, jak dokládají například rozsudky Nejvyššího správního soudu ze dne 31. 5. 2022,

č. j. 4 Afs 376/2021 - 60, nebo ze dne 16. 8. 2022, č. j. 7 Afs 49/2022 - 26). Není vyloučeno, aby typově povolené jednání bylo na základě zjištěných okolností v konkrétní věci kvalifikováno jako zneužití práva s legitimním následkem v podobě neuznání konkrétního daňového výdaje. Jinak řečeno, podstata institutu zneužití práva tkví právě v tom, že formálně bezvadné jednání (tj. uplatnění daňově uznatelných nákladů – zde úroků z korunových dluhopisů) je ve svých důsledcích s ohledem na další zjištěné skutečnosti jednáním protiprávním (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 24. 10. 2023, č. j. 1 Afs 143/2023 - 62).

[67] Korunové dluhopisy byly emitovány nejčastěji v období od 1. 8. 2012 do 31. 12. 2012 právě v této jmenovité hodnotě, aby při aplikaci § 36 odst. 3 zákona o daních z příjmů ve znění účinném do 31. 12. 2012 a čl. IV bodu 2 přechodných ustanovení zákona č. 192/2012 Sb. bylo zdanění úrokového příjmu 15% srážkovou daní rovno 0 Kč (základ daně byl stanovován za každý jednotlivý dluhopis a zaokrouhloval se na celé koruny dolů). Účelem emise korunových dluhopisů mělo být zajištění financování emitenta, který následně mohl uplatnit úrokový náklad, jímž snížil základ daně z příjmů. Zákonem stanovená možnost emise dluhopisů tak představuje jakousi pobídku k financování podnikání získáním finančních prostředků dluhem z cizích zdrojů. Na straně upisovatele pak úpis dluhopisů představuje daňovou optimalizaci v podobě nulové daně z úrokového příjmu.

[68] Se stěžovatelkou lze souhlasit, že korunové dluhopisy představují legitimní nástroj financování podnikatelských aktivit a bylo jejím právem zvolit finanční nástroj s nejnižším zdaněním. Již v rozsudku ze dne 7. 12. 2007, č. j. 1 Afs 35/2007 - 108, však Nejvyšší správní soud konstatoval, že je „*třeba pečlivě rozlišovat situaci, kdy daňový subjekt volí z různých do úvahy přicházejících alternativ, které mají svůj samostatný smysl, tu, která je pro něho daňově nejvýhodnější, což je legitimní, právem aprobovaný postup, od situace, kdy právě jediným smyslem dané činnosti či transakce je získání nelegitimního daňového zvýhodnění. Ve druhém případě se jedná, jak vyplývá z uvedeného rozsudku, o chování zákonem jen zdánlivě dovolené, která má však ve skutečnosti povahu chování protiprávního, a může za určitých okolností nabýt povahy zneužití veřejného subjektivního práva daňového subjektu, jemuž soudy ve správním soudnictví nemohou poskytovat ochranu*“.

[69] V rozsudku ze dne 26. 1. 2011, č. j. 2 Afs 83/2010 - 73, Nejvyšší správní soud uvedl, že daňové subjekty mají volnost v organizování svých obchodů, a tím omezování jejich daňových důsledků, přičemž si mohou vybrat mezi plněními zatíženými daní nebo osvobozenými od daně za účelem snížení daňové zátěže. Daňové subjekty mohou v rámci své hospodářské činnosti daňovou zátěž optimalizovat a z možností daných zákonem využít tu nejvýhodnější, aniž by jim tato volba mohla jít k tíži. Hranice volby je však v tomto ohledu definována právě korektivem zneužití práva (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 11. 12. 2014, č. j. 6 Afs 156/2014 - 47). Jinak řečeno, pokud emisi korunových dluhopisů jako nástroj financování vlastních aktivit zvolila stěžovatelka účelově s cílem dosáhnout nelegitimního daňového zvýhodnění, nebylo možné takovému postupu poskytnout ochranu. V posuzovaném případě je nadto zřejmé, že krajský soud stěžovatelce nevytýkal samotnou emisi dluhopisů. S ohledem na ostatní skutkové okolnosti však dospěl k závěru, že tato transakce sledovala nelegitimní účel, tj. dosažení daňového zvýhodnění prostřednictvím zneužití práva. Názor stěžovatelky, že se nejedná o zneužití práva, pokud zvolila z několika variant refinancování tu příznivější, tak není

správný. Její související argument, že není přípustné, aby žalovaný nebo krajský soud určovali způsob, jak měla stěžovatelka financovat svou podnikatelskou činnost, považuje Nejvyšší správní soud za zavádějící. Žalovaný ani krajský soud stěžovatelce neurčovali, jak má financovat svou podnikatelskou činnost, pouze ve způsobu financování zvoleném stěžovatelkou shledali zneužití práva.

[70] Na rozdíl od stěžovatelky má Nejvyšší správní soud za to, že zneužití práva zjištěné daňovými orgány se jednoznačně vztahuje k § 24 odst. 1 zákona o daních z příjmů, neboť v nyní řešené věci šlo výhradně o nákladové úroky z korunových dluhopisů, které stěžovatelka uplatnila jako daňově uznatelné právě podle zmíněného ustanovení. Pokud daňové orgány a krajský soud poukázaly také na § 36 odst. 3 zákona o daních z příjmů, činily tak v souvislosti s dalšími okolnostmi nasvědčujícími zneužití práva (daňová výhoda pro upisovatele spočívající v nulové výši srážkové daně z příjmových úroků z dluhopisů). Rozhodně však nelze hovořit o tom, že by se názory žalovaného a krajského soudu lišily nebo si odporovaly. Domnělé odlišnosti či rozpory vznikají pouze tím, jak stěžovatelka vytrhává některá tvrzení z jejich celkového kontextu nebo je účelově dezinterpretuje.

[71] Stěžovatelka se mýlí, pokud se domnívá, že krajský soud nepostupoval v souladu se závěry rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 14. 11. 2019, č. j. 6 Afs 376/2018 - 46. Žalovaný i krajský soud považovali za nesporné, že nákladové úroky z emitovaných dluhopisů **formálně** splnily podmínky § 24 odst. 1 zákona o daních z příjmů. Oprávněně se proto zaměřili na to, zda hlavní motivací stěžovatelky bylo získání nedovolené daňové výhody v rozporu se smyslem a účelem této normy. Tvrzení stěžovatelky, že si krajský soud vybíral, kdy její jednání podmínky § 24 odst. 1 zákona o daních z příjmů splnilo, a kdy nikoli, představuje jeden z příkladů dezinterpretace závěrů krajského soudu. Jak již bylo uvedeno, krajský soud (stejně jako žalovaný) považoval podmínky daného ustanovení za formálně splněné, jak už tomu u zneužití práva bývá, a následně zkoumal, zda jednotlivé žalovaným popsané a důkazně podložené okolnosti případu prokazují, že došlo ke zneužití práva. Stěžovatelka tedy jednala v souladu s § 24 odst. 1 zákona o daních z příjmů pouze formálně, zatímco uměle vytvářela podmínky směřující ke získání daňové výhody (jak bude rozebráno níže).

[72] K námitce stěžovatelky, že pokud by nebyla emise dluhopisů ekonomicky opodstatněná, nesplnily by nákladové úroky z dluhopisů podmínky daňové uznatelnosti podle § 24 odst. 1 zákona o daních z příjmů a aplikace institutu zneužití práva by nepřicházela v úvahu, Nejvyšší správní soud podotýká, že zkoumání ekonomické opodstatněnosti uskutečněných transakcí je běžnou součástí posuzování toho, zda došlo ke zneužití práva. I stěžovatelkou zmiňovaný rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 14. 11. 2019, č. j. 6 Afs 376/2018 - 46, při posuzování zneužití práva rozlišuje, zda proběhlé operace měly určité ekonomické *ratio* (zda byly vedeny legitimní snahou snížit daňovou povinnost), nebo zda byly nastoleny „uměle“ s cílem získat daňové zvýhodnění. Není tedy pravdou, že by v případě ekonomické neopodstatněnosti emise dluhopisů nepřicházela v úvahu aplikace institutu zneužití práva. Nejvyšší správní soud dodává, že stěžovatelce by žádný prospěch nepřinesla ani akceptace jejího názoru. I stěžovatelkou tvrzené nesplnění podmínek daňové uznatelnosti podle § 24 odst. 1 zákona o daních z příjmů by totiž vedlo k doměření daně z příjmů právnických osob ze základu tvořeného neuznanými nákladovými úroky z dluhopisů.

[73] Z rozhodnutí žalovaného i z napadeného rozsudku podle Nejvyššího správního soudu jednoznačně vyplývá, že stěžovatelce byla doměřena daň z důvodu zneužití práva. Nejvyšší správní soud proto nesouhlasí s názorem stěžovatelky, že krajský soud ani žalovaný nemají postaveno najisto, zda vůči ní postupují tak, že nesplnila podmínku pro daňovou účinnost nákladových úroků, nebo zda tuto podmínku splnila, ale z důvodu aplikace institutu zneužití práva jí daňový účinek nemá být přiznán.

[74] Pokud jde o otázku ekonomického smyslu (skutečné ekonomické podstaty) posuzované transakce, Nejvyšší správní soud připomíná, že primárním smyslem emise dluhopisů má být zajištění externího zdroje financování, respektive získání dodatečného kapitálu pro další rozvoj nebo udržení podnikání z externích zdrojů (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 31. 5. 2022, č. j. 4 Afs 376/2021 - 60). Pokud je tento účel naplněn, uplatnění úrokových nákladů externího financování při stanovení základu daně z příjmů zásadně neodporuje účelu § 24 odst. 1 zákona o daních z příjmů. Nejvyšší správní soud však dospěl k závěru, že tento účel naplněn nebyl.

[75] Nestandardní okolnosti, které vedly k závěru o zneužití práva, spatřoval žalovaný především **a)** v aktérech celé transakce, jimiž jsou spojené osoby (stěžovatelka, její jediný jednatel a jeho manželka); **b)** v termínu emise dluhopisů (závěr roku 2012); **c)** ve způsobu úhrady podstatné části dluhopisů započtením závazků; **d)** v rozdílné výši úrokové sazby dluhopisů (roční úrokový výnos 10,9 % ročně, splatnost 20 let) a půjček (bezúročná, respektive 3 % ročně); **e)** v neprokázání ekonomického smyslu vydání dluhopisů; **f)** v izolovanosti emise dluhopisů (jediná v historii stěžovatelky); **g)** v nestandardním vyplacení odměn jednateli stěžovatelky v prosinci 2012.

[76] K jednotlivým námitkám, jimiž stěžovatelka popsané nestandardní okolnosti zpochybňuje, Nejvyšší správní soud předesílá, že tyto okolnosti nemusí být každá samostatně vnímány jako protiprávní či účelové. Klíčové je, zda ve svém celkovém souhrnu svědčí o tom, že šlo o umělé vytvoření podmínek směřujících ke získání daňové výhody, kterou by za standardních podmínek stěžovatelka nemohla využít. Touto daňovou výhodou bylo každoroční snížení základu daně z příjmů o částku 2 725 000 Kč (v roce 2013 ve výši 2 248 125 Kč) odpovídající ročnímu úroku z vydaných dluhopisů; do doby splatnosti dluhopisů (20 let) jde o částku téměř 54,5 miliónu Kč. Na tomto místě Nejvyšší správní soud poznamenává, že stěžovatelka ve své argumentaci nutnost posuzovat zjištěné okolnosti v celkovém souhrnu mnohdy pomíjí, což ji vede ke zjednodušenému a nesprávnému závěru, že jednala v souladu se zákonem a právo nezneužila.

[77] Na rozdíl od stěžovatelky pokládá Nejvyšší správní soud propojenost emitenta a upisovatelů dluhopisů [nestandardní okolnost **a)**] v dané věci za významnou indicii nasvědčující tomu, že emise byla účelovou transakcí, jejímž hlavním smyslem bylo snížení daňové povinnosti. Právě tato personální propojenost umožnila ono umělé vytvoření podmínek pro získání daňové výhody. Byl to totiž jednatel stěžovatelky, kdo jako její jediný společník rozhodl o mimořádném zálohovém vyplacení svých odměn již v prosinci 2012, ačkoli běžný výplatní termín byl až lednu následujícího roku. Tím cíleně snížil objem dostupných finančních prostředků stěžovatelky a sám získal prostředky k tomu, aby stěžovatelce mohl poskytnout půjčku. Svou pohledávku z této půjčky pak jednatel stěžovatelky použil k započtení na svůj dluh vzniklý z titulu upsání stěžovatelkou emitovaných dluhopisů. Skutečnost, že aktéry transakce byly spojené osoby, zároveň

umožnila časovou koordinaci jednotlivých kroků tak, aby stěžovatelka stihla emitovat dluhopisy v době, kdy z platné právní úpravy vyplývala nulová výše srážkové daně z úrokových příjmů upisovatelů korunových dluhopisů, tj. daňová výhoda pro jednatele stěžovatelky a jeho manželku.

[78] Argumentaci stěžovatelky, že propojenost emitenta a upisovatele dluhopisů nemůže figurovat jako ústřední důkaz zneužití práva, neboť by to vylučovalo rodinné společnosti z možnosti dluhopisového financování od společníků, což je diskriminační, považuje Nejvyšší správní soud za zavádějící. Jak již Nejvyšší správní soud uvedl výše, závěr o zneužití práva vychází ze souhrnu žalovaným zjištěných nestandardních okolností, nikoli z každé z nich jednotlivě. Žalovaný ani krajský soud netvrdili zneužití práva na základě pouhé propojenosti emitenta a upisovatelů dluhopisů. Bude-li mít emise dluhopisů ekonomické opodstatnění, jistě není vyloučeno, aby tuto formu financování využívaly i rodinné společnosti.

[79] K tvrzení stěžovatelky, že z oznámení o emisi dluhopisů, uveřejněného v Obchodním věstníku dne 28. 12. 2012, plyne, že se pro část emise ve výši 4,5 miliónu Kč nejprve snažila najít investora z řad nespojených osob, Nejvyšší správní soud podotýká, že toto oznámení bylo – jak správně ve svém rozhodnutí upozornil žalovaný – uveřejněno až poté, kdy dominantní část emise dluhopisů (20,5 miliónu Kč) upsali jednatel stěžovatelky a jeho manželka (21. 12. 2012). Argument stěžovatelky o snaze najít investora z řad nespojených osob tak není způsobilý vyvrátit závěry žalovaného a krajského soudu, neboť nic nemění na tom, že stěžovatelka uměle vytvářela podmínky pro získání daňové výhody. Zároveň nelze přehlížet, že i tuto část emise nakonec upsal jednatel stěžovatelky, a to s ročním odstupem, což mu umožnilo započíst na úhradu části nákladů na úpis dluhopisů svou pohledávku za stěžovatelkou z titulu úrokových výnosů z dříve upsaných dluhopisů.

[80] Stěžovatelka se pozastavovala nad tím, proč žalovaný a krajský soud věnovali tolik pozornosti termínu emise dluhopisů v závěru roku 2012 [nestandardní okolnost **b**]. Termín emise dluhopisů je však zásadní, neboť se jedná o korunové dluhopisy a k tomu, aby bylo možné čerpat výhodu v podobě nulové výše srážkové daně z úrokových výnosů z nich plynoucích, bylo nutné emitovat takové dluhopisy do 31. 12. 2012 (srov. čl. IV bod 2 přechodných ustanovení zákona č. 192/2012 Sb.). Byť tato daňová výhoda plynula primárně držitelům dluhopisů, má pro nyní řešenou věc význam nejméně ze dvou důvodů. Jednak byly držiteli dluhopisů osoby spojené se stěžovatelkou (její jednatel a jeho manželka), což s ohledem na stěžovatelkou zdůrazňovaný rodinný charakter jejího podnikání nepřímou znamená, že jejich daňová výhoda je i v zájmu samotné stěžovatelky, a jednak tyto úroky zajišťovaly jednatelem stěžovatelky pravidelný (nemalý) nedaněný příjem, tudíž mu stěžovatelka mohla vyplácet menší odměny. V tomto směru Nejvyšší správní soud souhlasí s poznámkou krajského soudu, že významné snížení odměn vyplácených jednatelem stěžovatelky v letech 2013 a 2014 bylo do značné míry kompenzováno právě úrokovými výnosy, které mu plynuly z upsaných dluhopisů.

[81] Argumentace stěžovatelky, že pokud by byla motivována k emisi dluhopisů pouze výhodou spočívající v nulové výši srážkové daně z úrokových výnosů plynoucích z těchto dluhopisů, po zániku této výhody by se dluhopisů ihned zbavila, je opět zavádějící. Žalovaný ani krajský soud totiž netvrdili, že by stěžovatelka byla motivována pouze touto výhodou. Naopak, tuto výhodu považovali spíše za doplňkový argument, neboť primární

výhodou na straně stěžovatelky bylo snížení základu daně z příjmů právnických osob v podobě nákladových úroků z emitovaných dluhopisů.

[82] Termín emise dluhopisů je pak třeba dát do kontextu s nestandardní okolností f) spočívající v izolovanosti emise dluhopisů (jediná v historii stěžovatelky). Stěžovatelce jistě nelze klást k tíži, že neupisovala dluhopisy pravidelně, nicméně s ohledem na termín emise a nominální hodnotu dluhopisů jde zjevně o jednu z indicií nasvědčujících snaze o získání neoprávněné daňové výhody.

[83] Nejvyšší správní soud přisvědčuje stěžovatelce v tom, že započtení dluhů představuje standardní způsob splnění závazku. To ovšem nic nemění na správnosti závěru, že v nyní řešené věci šlo o jednu z nestandardních okolností nasvědčujících zneužití práva [nestandardní okolnost c)]. Započtení dluhů jako způsob úhrady podstatné části ceny za upsání dluhopisů je totiž třeba vnímat v kontextu dalších relevantních zjištění daňových orgánů. Nejvyšší správní soud upozorňuje zejména na shora zmíněné časové souvislosti jednotlivých kroků uskutečněných v prosinci 2012 – výplata odměny jednatele v nestandardním termínu a z ní plynoucí snížení disponibilních finančních prostředků stěžovatelky o částku 14 616 000 Kč, následné doplnění těchto prostředků půjčkou od jednatele (18 130 600 Kč) a navazující započtení této půjčky na úhradu úpisu dluhopisů (18 500 000 Kč).

[84] K rozdílné výši úrokové sazby dluhopisů a půjček poskytnutých jednatelem stěžovatelky a jeho manželkou [nestandardní okolnost d)] Nejvyšší správní soud uvádí, že argumentace žalovaného je logická. Pokud byla manželka jednatele ochotna půjčit stěžovatelce částku 2 250 000 Kč téměř na dva roky s úrokem 3 % ročně a jednatel byl ochoten stěžovatelce půjčit až 20 000 000 Kč na jeden rok dokonce bezúročně, působí vedle těchto hodnot roční úrokový výnos z dluhopisů ve výši 10,9 % (byť se splatností na 20 let) jako významně vyšší. O výši tohoto úrokového výnosu navíc rozhodl právě jednatel stěžovatelky, kterému pak tento výnos plynul, přičemž současně tvořil náklady, o které chtěla stěžovatelka snižovat svůj základ daně z příjmů právnických osob. Nejvyšší správní soud současně nepřehlédl, že další financování investičního záměru, které si stěžovatelka zajistila, byly úvěry od Komerční banky s výrazně nižším úrokem 1,33 až 1,43 % ročně (srov. odstavec 66 rozhodnutí žalovaného). I toto zjištění potvrzuje nestandardnost dluhopisového financování s úrokem 10,9 % ročně. Stěžovatelka má pravdu v tom, že její jednatel neměl povinnost jí poskytnout bezúročně desítky milionů Kč na dobu 20 let, nic takového však podle zjištění daňových orgánů nebylo potřeba, jak bude vysvětleno níže. Vzhledem k tomu, že emise dluhopisů neměla ekonomické opodstatnění, není podstatné, že podle stěžovatelky byl úrokový výnos standardní.

[85] Argument stěžovatelky, že důvod k poskytnutí bezúročné půjčky s emisí dluhopisů nesouvisí, neboť žalovaný ani krajský soud netvrdili, že poskytnutím krátkodobé půjčky došlo ke zneužití práva, je opět zavádějící. Krajský soud a žalovaný skutečně nespatořovali v poskytnutí krátkodobé půjčky zneužití práva, tato půjčka však byla jedním z kroků uskutečněných v prosinci 2012, které vedly k umělému vytvoření podmínek pro čerpání daňové výhody, a tedy ke zneužití práva.

[86] Významná část námitek stěžovatelky zpochybňuje závěr krajského soudu a žalovaného, že nebyl prokázán ekonomický smysl vydání dluhopisů [nestandardní

okolnost e)]. Nejvyšší správní soud k tomu předně uvádí, že krajský soud vzal v potaz veškeré stěžovatelkou zmiňované skutečnosti, z nichž měly podle ní vyplývat racionální a ekonomické důvody emise dluhopisů, a dospěl ke správnému závěru, že tato emise neměla ekonomické opodstatnění.

[87] Nejvyšší správní soud zdůrazňuje, že v prosinci 2012, kdy stěžovatelka dluhopisy emitovala, finanční prostředky touto emisí získané z objektivního hlediska nepotřebovala, a to hned ze dvou důvodů. Jednak disponovala prostředky z půjčky od svého jednatele, která mohla dosáhnout výše až 20 miliónů Kč, byla bezúročná a splatná až dne 31. 12. 2013, a z půjčky od jeho manželky ve výši 2 250 000 Kč, která měla úrok 3 % ročně a splatnost rovněž až dne 31. 12. 2013, a jednak si snížení svých disponibilních prostředků v prosinci 2012 způsobila sama tím, že nestandardně vyplatila svému jednatele odměnu a doplatek mzdy v mimořádné výši 14 616 000 Kč, ačkoli běžný termín výplaty byl až v lednu následujícího roku. Pokud by stěžovatelka postupovala standardně, jednatele by odměnu v prosinci 2012 nevyplatila, a její disponibilní prostředky by v prosinci 2012 byly vyšší o 14 616 000 Kč.

[88] Stěžovatelka se tedy jednotlivými kroky v prosinci 2012 (předčasná výplata odměny jednatele v mimořádné výši, půjčka od jednatele) snažila navodit dojem, že potřebuje dodatečné finanční prostředky. Získané prostředky pak ovšem použila na úhradu půjčky od jednatele a půjčky od jeho manželky, ačkoli tyto půjčky byly splatné až 31. 12. 2013. Finanční prostředky na refinancování těchto půjček tak stěžovatelka v prosinci 2012 nepotřebovala, a vydání dluhopisů tudíž nemělo ekonomické opodstatnění.

[89] Nejvyšší správní soud dodává, že reálná potřeba refinancovat zmíněné půjčky mohla vyvstat až koncem roku 2013, kdy už ovšem finanční situace stěžovatelky byla jiná. Žalovanému tak nelze vytýkat, že naznačil jiné možnosti refinancování půjček od jednatele stěžovatelky a jeho manželky, včetně nového úvěru s kratší splatností. V tomto kontextu pokládá Nejvyšší správní soud za správné, že krajský soud vzal v potaz i finanční situaci stěžovatelky v období po emisi dluhopisů. Podle zjištění daňových orgánů činil zůstatek na bankovních účtech stěžovatelky k 31. 12. 2013 celkem 21,27 miliónu Kč, a to navzdory již probíhající realizaci investičního záměru (ta podle stěžovatelky stála k datu 23. 5. 2013 již více než 11 miliónů Kč). Uvedená částka zahrnuje úhradu za úpis dluhopisů jednatelem stěžovatelky ze dne 19. 12. 2013 ve výši 2 483 500 Kč, nicméně i po jejím odečtení by téměř postačovala k vyrovnání obou půjček (18 130 600 Kč od jednatele a 2 250 000 Kč od jeho manželky), chybělo by jen cca 1,6 miliónu Kč. Dodatečné externí zdroje by tak byly potřeba v podstatně menší výši, než odpovídá hodnotě emise dluhopisů (25 miliónů Kč) a mohly by být získány například opět ve formě půjčky od jednatele (nikoli nutně bezúročné). Zároveň nelze přehlížet, že počínaje rokem 2014 vyplácela stěžovatelka každoročně úrokový výnos z dluhopisů ve výši 2 750 000 Kč, což jsou prostředky rovněž využitelné na realizaci investičního záměru. Za zmínku stojí fakt, že celkový úrokový výnos pro upisovatele (jednatele stěžovatelky a jeho manželka) a na vrub stěžovatelky činí za dobu do splatnosti dluhopisů téměř 54,5 miliónu Kč.

[90] Stěžovatelce lze přisvědčit v tom, že výrobní společnosti musí na bankovních účtech udržovat dostatečnou rezervu, nikoli ji vytvářet až v okamžiku potíží. Ani tyto argumenty však nic nemění na závěru, že stěžovatelka v prosinci 2012 emisí dluhopisů žádné dodatečné prostředky nezískala, ani je nepotřebovala. Námitka stěžovatelky, že krajský soud ve své

argumentaci pracoval s nesprávnou výší investice 50 153 075,46 Kč, ačkoli správně šlo o částku 61 303 252,46 Kč, rovněž nemá na posouzení věci žádný vliv. Tvzení stěžovatelky, že pokud by si nezajistila dlouhodobé financování investičního záměru, vystavovala by se riziku zmaření účelu dotace s následkem v podobě povinnosti vrátit dotaci a uhradit penále, opět není způsobilé zpochybnit výše uvedené závěry. Nejvyšší správní soud v této souvislosti dodává, že riziko zmaření účelu dotace bylo v případě stěžovatelky nízké, neboť lze předpokládat, že její jednatel, který jí poskytl své finanční prostředky (nejprve formou půjčky, poté formou upsání dluhopisů), by u své rodinné společnosti zmaření investice nepřipustil a prostředky, které by mu v případě neupsání dluhopisů zbyly, by pravděpodobně využil k tomu, aby dlouhodobé financování investičního záměru v nějaké jiné podobě zajistil.

[91] S ohledem na shora uvedené Nejvyšší správní soud souhlasí s krajským soudem, že stěžovatelka neposkytla smysluplné vysvětlení, proč řešila refinancování původního zadlužení s předstihem. Jediným vysvětlením tak zůstává umělé vytvoření podmínek pro čerpání daňové výhody, a to pro stěžovatelku v podobě snížení základu daně o nákladový úrok z emitovaných dluhopisů a pro s ní spojené osoby v podobě nulové výše srážkové daně z úrokových výnosů z těchto dluhopisů, což bylo možné právě jen v případě uskutečnění emise do 31. 12. 2012. Na uvedeném závěru nic nemění ani fakt, že potřeba (částečného) refinancování zmíněných krátkodobých půjček od jednatele a jeho manželky mohla **později, nikoli však v prosinci 2012**, vyvstat, což skutečně nepopírali žalovaný ani krajský soud. Pro nyní řešenou věc je však klíčové právě to, že stěžovatelka emitovala dluhopisy v prosinci 2012, kdy prostředky z této emise plynoucí nepotřebovala, jak bylo vysvětleno výše, a zároveň touto emisí ani žádné dodatečné finanční prostředky nezískala, neboť prostředky z emise dluhopisů použila na úhradu svých nesplatných závazků vůči spojeným osobám, které dluhopisy upsaly.

[92] Nyní řešená věc se tedy v podstatných znacích neodlišuje od stěžovatelkou zmiňovaných rozsudků Nejvyššího správního soudu ze dne 16. 8. 2022, č. j. 7 Afs 49/2022 - 26, ze dne 31. 5. 2022, č. j. 4 Afs 367/2021 - 60, a ze dne 22. 3. 2023, č. j. 4 Afs 109/2022 - 32, a rozsudku Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 9. 6. 2021, č. j. 52 Af 46/2020 - 98, neboť ani v případě stěžovatelky emise dluhopisů nepřinesla emitentovi v podstatě žádné nové finanční prostředky (rozhodně ne ve výši odpovídající hodnotě této emise 25 miliónů Kč) a stěžovatelka současně prostředky získané emisí dluhopisů v době jejich emise reálně nepotřebovala. Žádnou podstatnou odlišnost neshledal Nejvyšší správní soud ani mezi nyní řešenou věcí a judikaturou, ze které vycházel krajský soud (rozsudky Krajského soudu v Plzni ze dne 18. 11. 2020, č. j. 77 Af 16/2020 - 50, Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 9. 6. 2021, č. j. 63 Af 1/2020 - 92, Nejvyššího správního soudu ze dne 15. 4. 2021, č. j. 9 Afs 297/2020 - 24, a ze dne 22. 7. 2021, č. j. 9 Afs 302/2020 - 29).

[93] Stěžovatelka dále zpochybňovala závěry žalovaného a krajského soudu o nestandardním vyplacení odměn jednatele stěžovatelky v prosinci 2012 [nestandardní okolnost **g**]. Na rozdíl od stěžovatelky nepovažuje Nejvyšší správní soud dřívější termín výplaty odměny jednatele za marginálii, neboť šlo o jeden z kroků, jimiž se stěžovatelka snažila navodit dojem, že potřebuje dodatečné finanční prostředky pro realizaci svého investičního záměru. Byť daňové orgány neoznačily výši mimořádné odměny jednatele vyplacené v roce 2012 za nestandardní okolnost nasvědčující zneužití práva, na určité

pochybnosti o výši této odměny upozornily. Žalovaný v odstavci 59 svého rozhodnutí poukázal na rozdíly ve výši odměn za roky 2010 až 2016, z nichž odměna vyplacená v prosinci 2012 dosahovala zcela mimořádné výše (8 099 397 Kč v roce 2010, 7 020 609 Kč v roce 2011, 14 276 297 Kč v roce 2012, 584 180 Kč v roce 2013, 196 426 Kč v roce 2014, 242 081 Kč v roce 2015 a 244 502 Kč v roce 2016). Správce daně zároveň na straně 32 zprávy o daňové kontrole, která se podle § 147 odst. 4 daňového řádu považuje za odůvodnění platebního výměru, a tvoří tak jeden celek s rozhodnutím žalovaného, zpochybnil vysvětlení stěžovatelky, proč byly odměny jednatele v letech 2013 až 2016 výrazně (řádově) nižší než v letech předchozích. Stěžovatelka to odůvodňovala změnou své organizační struktury, ke které mělo dojít v roce 2013; správce daně však nezjistil, že by organizační struktura stěžovatelky doznala podstatných změn. Proti tomuto závěru správce daně stěžovatelka v kasační stížnosti nepřednesla žádný argument, proto Nejvyšší správní soud konstatuje, že pochybnosti o výši odměn jejího jednatele přetrvávají. Krajský soud v tomto kontextu trefně poznamenal, že významné snížení odměn vyplácených jednatele v letech 2013 a 2014 bylo do značné míry kompenzováno úrokovými výnosy, které mu plynuly z upsaných dluhopisů.

[94] Argument stěžovatelky, že podle odstavce 55 vyjádření žalovaného ke kasační stížnosti nebylo detailní zjištění stran odměn jednatele předmětem řízení a je nepřipustné, aby jím byla prokazována existence objektivní podmínky zneužití práva, Nejvyšší správní soud považuje za zavádějící. Stěžovatelka totiž příslušnou část vyjádření žalovaného vytrhla z kontextu. Žalovaný ve zmíněném odstavci uvedl, že stran odměn šlo o jednostranné sdělení stěžovatelky a detailní zjištění stran těchto odměn nebyla předmětem řízení. To podle názoru Nejvyššího správního soudu znamená, že žalovaný v otázce odměn jednatele vycházel především ze sdělení stěžovatelky a další skutečnosti k tomu nezjišťoval, neboť to pro účely daného řízení nebylo třeba.

[95] Lze tedy uzavřít, že hlavním cílem jednání stěžovatelky bylo získání neoprávněné daňové výhody. Judikatura přitom nevyžaduje, aby získání neoprávněné daňové výhody bylo jediným cílem a výsledkem zneužívajícího jednání – postačí, pokud jde o cíl a výsledek hlavní, zjevně převažující (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 14. 11. 2019, č. j. 6 Afs 376/2018 - 46). Stěžovatelka navíc nesprávně podsouvá krajskému soudu, že snížení daňového základu označoval za výhradní důvod emise dluhopisů, ačkoli krajský soud například v odstavci 141 napadeného rozsudku – v souladu s citovaným judikátem – hovořil o tom, že převažujícím smyslem transakcí stěžovatelky a s ní spojených osob bylo vytvoření podmínek pro získání daňové výhody jak na straně stěžovatelky žalobkyně, tak na straně jejího jednatele a jeho manželky.

[96] Závěr krajského soudu, že žalovaný prokázal splnění podmínek aplikace institutu zneužití práva, shledal Nejvyšší správní soud správným. Žalovaný dostatečně zjistil a správně vyhodnotil skutkový stav, zohlednil veškeré relevantní skutečnosti i argumenty stěžovatelky, správně aplikoval tehdy platné právo a prokázal existenci nedovoleného daňového zvýhodnění. Byl prokázán jak objektivní prvek zneužití práva (navzdory formálnímu splnění podmínek nebyl naplněn účel dané právní úpravy), tak subjektivní prvek zneužití práva (záměr získat výhodu umělým vytvořením podmínek pro její dosažení). Není přitom podstatné, zda žalovaný a krajský soud tyto dva prvky zneužití práva od sebe dostatečně oddělovali, podstatné je to, že oba byly naplněny (srov. rozsudky

Nejvyššího správního soudu ze dne 31. 5. 2022, č. j. 4 Afs 376/2021 - 60, nebo ze dne 26. 4. 2022, č. j. 10 Afs 289/2021 - 42, publ. pod č. 4358/2022 Sb. NSS).

IV.

Závěr a rozhodnutí o nákladech řízení

[97] Nejvyšší správní soud uzavírá, že napadený rozsudek krajského soudu netrpí stěžovatelkou vytýkanými nedostatky. Nejvyšší správní soud proto kasační stížnost proti němu podanou podle § 110 odst. 1 *in fine* s. ř. s. jako nedůvodnou zamítl.

[98] Stěžovatelka neměla ve věci úspěch, nemá proto právo na náhradu nákladů řízení ze zákona. Žalovaný byl ve věci úspěšný, prokazatelné náklady nad rámec běžné úřední činnosti mu však v souvislosti s řízením o kasační stížnosti nevznikly. Nejvyšší správní soud proto rozhodl tak, že ani jednomu z účastníků nepřiznal náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti (§ 60 odst. 1 s. ř. s. ve spojení s § 120 s. ř. s.).

Poučení: Proti tomuto rozsudku **nejsou** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 28. prosince 2023

JUDr. Jaroslav Vlašín
předseda senátu